

MODERNA HÄSTKRAFTER

Medlemstidning för föreningen Sveriges hästkörare - Årgång 25, nr 2 2022

Föreningen
**SVERIGES
HÄSTKÖRARE**

TEMA

ODLA MED HÄST

På
KUSKBOCKEN

med
*Agne rnesson &
Jenny Olofsson*

Analys av hästdragna slåttermaskiner

Rapport från seminariet, Hästoria, Examansarbete från kuskutbildning m.m.

Styrelse

Ordförande

Tom Meurling (A.U., BRUNTE)
Veckholms-Väppeby 2
745 99 ENKÖPING
073-681 31 34
ordforande@hastkorare.se

Vice ordförande

Siri Berg
Brunnsgatan 75A
802 51 Gävle
0724491089
SiriBerg@live.se

Sekreterare

Lars Hellsten
Lindösen Grymmakärret 35
545 92 Älgåräs
070-2577499
hellstenlasse@gmail.com

Övriga ledamöter

Erik Sundin
Näset 1
794 92 Orsa
070-5486229
eos.sundin@gmail.com

Emely Lönnberg

Solgårdsvägen 7
739 31 Skinnkatteberg
076-2100839
emelylonnberg@hotmail.com

Håkan Fingal (AU)

Nybygget Rudu 15
561 92 Huskvarna
073-906 21 36
hakanfingal@gmail.com

Marie Nyström

Tvärgatan 9
796 90 Älvdalen
0730791221
marie086@hotmail.com

Ersättare

Stella Nelson
Lilla Haga 263
732 72 Fellingsbro
070-32417
stella59nelson@gmail.com

Peter Forsberg

Syrholmsvägen 23
786 23 Dala Floda
072-5222400
peter70forsberg@gmail.com

Lennart Östberg

Specksta 159
864 91 Matfors
070-3950950
jansaslennart@yahoo.se

Redaktion Moderna Hästkrafter

Redaktör

Siri Berg
(se styrelsen)
redaktor@hastkorare.se

Redaktionsgrupp

Hampus Jansson
0730763170
hampustjansson@hotmail.com

Per Madestam

073-093 26 46
per.madestam@naturnarahastkraft.se

Ellen Norrby

073-5675504
valdebrukshastar@gmail.com

Layout/grafisk form

Simon Rimshult
Stekarekärret 1
544 91 Hjo
070-3464169
simon@rimshult.com

Ansvarig utgivare

Tom Meurling

Valberedning

Jonas Lindh, sammankallande

0763468077

Tommy Johansson

0702-387634

Jessica Bergqvist

0706-627237

Utbildningsgrupp

Lena Erkers

Nittsjö 78
795 91 Rättvik
0248-175 31
lena.erkers@edu.rattvik.se

Elisabet Olofsson

Faluvägen 222
795 90 Rättvik
0706-966442
elisabet.olofsson@rattvik.se

Tom Meurling

(se styrelse)

Representater FECTU

Tom Meurling

(se styrelse)

Hemsida www.hastkorare.se

PR-ansvarig

Lars Hellsten

(se styrelse)

Kassör/medlemsregister

Erik Sundin

(se styrelsen)

Entreprenörsgroup

Tom Meurling

(se styrelsen)

Håkan Fingal

(se styrelsen)

Kuskutbildningen

Tom Meurling

(se styrelsen)

Harry Svensson och Savannah (irish cob) kör kultivator/spadharv i den jämtländska kornåkern. Foto: Anton Olofsson

Redaktionsspiltan

Temat för detta nummer är "odla med häst" vilket speglas bland annat i hästoria och Kortjyvarna. Kortjyvarna är en underhållande och intressant berättelse om hur ett gäng i/omkring Strömsund gick igenom hela processen från redskapsmek och bearbetning av åker till färdigt öl.

Den mest omfattande artikeln i detta nummer har även den tema "odla med häst". Det är en studie från seminariet 2021 där Paul Schmit monterade sina mätinstrument som avläser hur mycket kraft hästen drar med. Detta är en praktisk metod som exempelvis visar hur tungt arbetet är för hästen samt hur stor påverkan olika typer av förutsättningar innebär. Exempel på sådant man kan få en uppfattning av är hur samkörda de båda hästarna i paret är och hur mycket ett uppförslut påverkar. Stort tack till Paul och tack även till Anna Einemo som är föreningens översättare. Det är värdefullt att kunna låta alla få ta del av Pauls lärorika artiklar!

I detta nummer kommer också en presentation av Ellen Norrby som är ny i redaktionsgruppen samt Peter Forsberg som är ny i styrelsen. Jag hoppas Ellen och Peter kommer trivas i sina nya roller! Ellen kom in i redaktionsgruppen tidigare i år och har till detta nummer bidragit med på kuskbocken samt examensarbete från kuskutbildningen. Tack Ellen, och tack Luise Carr för att du delar med dig av dina värdefulla tankar kring hur hästen kan vara en del av Sveriges krisberedskap.

Som ni förhoppningsvis sett stämmer inte alla bilder i det senaste numret av MH. Anledningen är att länkningen av bilder i överföringen till tryckeriet blev fel. Det var Jonas Nordlunds artikel *entreprenadkörning i hyggesfritt skogsbruk* samt Lars Thunbergs *släde till jubileumsvasan* som drabbades. Vi i redaktionen beklagar detta. Gå in på hemsidan (hastkorare.se) för att se respektive artikel i sin helhet!

Stort tack till alla som bidragit till detta nummer av MH!

Siri Berg
Redaktör

Oj vad många sidor!

I detta nummer!

- 4** Ordförande har ordet
- 5** Anslagstavlan
- 6** Kortjyvarna
- 10** Examensarbete från kuskutbildningen: Luise Carr
- 12** Så tillverkas en arbetssele del 2
- 15** På kuskbocken med: Agne Arnesson & Jenny Olofsson
- 18** Redaktionsgruppen presenterar sig
- 20** Ny i Redaktionsgruppen
- 21** Hästoria
- 22** Analys av hästdragna slåttermaskiner
- 29** Distriktsombud
- 30** Ny i styrelsen
- 31** Rapport från årsstämman
- 32** Rapport från seminariet
- 34** Insändare: Restaurering av unik fältposttransportvagn
- 36** Profilkläder & i nästa nummer

Ordförande har ordet

Då var det dags igen för några rader från mig. Ute har ornäsbjörken precis fått sina spröda små musöron till löv och den första svalan seglade runt på en blå himmel. För två år sedan var det fritt fall med anledningen av pandemin och ingen visste vart det skulle ta vägen. Folk man kände fanns plötsligt inte med oss längre och man vågade knappt träffa andra människor. Jag har ju förmånen att jobba ute i det friska så det gick bra att fortsätta jobbet, men det var värre för kollegorna på kontoret som skickades hem för att jobba.

En fördel för mig som tar emot mycket synpunkter och åsikter från fastighetsägare angående skogar och träd intill tomten var att det blev lätt att komma förbi för att prata med "kunderna" då de oftast var hemma. De var glada över att vi kom och tittade på objektet för att komma fram till en lösning som passar alla inblandade. Mina chefer har äntligen förstått hur gamla en kollega och jag är, så sent omsider har man börjat fundera på hur våra tjänster ska fyllas ut när vi slutar om något år. För ändamålet har en konsult fått uppdraget att försöka förstå vad vi sysslar med och hur det kan komma att se ut i framtiden, det ska bli intressant att se vad det blir av detta.

Hemmavid har det varit lugnt med projekt på gården. Jag har några helgkurser och något litet projekt i verkstaden på gång men några nya byggnationer är inte planerade. När du läser detta har vi förhoppningsvis en femte brukshäst på gården som kan vara behjälplig vid kurser och köruppträffar. Jag vet inte hur det är för er men för mig har det börjat lossna, framförallt vad det gäller olika evenemangskörningar och bröllop.

Även i år avhölls avhandlades årsstämman digitalt med ett tjugotal deltagare och det var ganska enkelt genomfört. Men jag ser verkligen fram emot att träffas i framtida stämmor och seminarier, det blir en helt annan upplevelse att mötas på riktigt och dela med sig av erfarenheter och minnen kring det vi brinner för. Vi kommer även ha genomfört ett seminarium innan tidningen kommit till dig. Förberedelserna pågår i detta nu och en rapport är planerad att ingå i detta nummer.

Hälsningar Tom Meurling

Medlemskap

Moderna Hästkrafter är en medlemstidning för föreningen Sveriges Hästkörare, som kommer ut med 4 nummer om året.

Medlemsavgiften är 390 kr/huvudmedlem +20kr/familjemedlem och betalas årligen.

Medlem blir du enklast genom att gå in på www.hastkorare.se, klicka vidare till "medlemskap" och fyll i formuläret. Därefter kommer en faktura på medlemsavgiften. Har du inte tillgång till internet er-lägger du avgift på nedanstående bankgiro med namn och adress tydligt textat, även namn och födelseår på ev. familjemedlemmar.

När avgiften är erlagd kommer en bekräftelse på

medlemsskapet samt informationsmaterial om föreningen.

Därefter får du Moderna Hästkrafter hem i brevlådan fyra gånger per år, så länge du är medlem!

Bg 5727-1975

OBS! Om du bor utanför Sverige betalar du genom att använda vårt IBAN-nummer.

Swift/bic: SWEDSESS

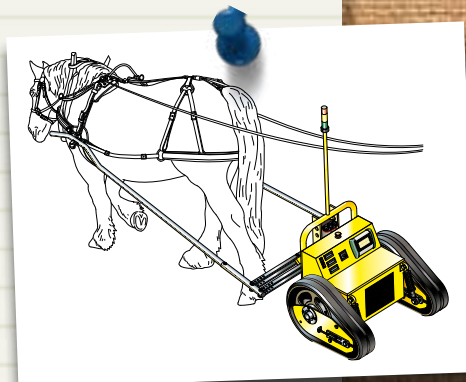
IBAN nr: SE 2880000823961532061098

Föreningen
**SVERIGES
HÄSKÖRARE**

Forskningsprojekt "Arbetshästen i framtiden"

Den 21:a april lämnades en ny ansökan för projektet "Arbetshästen i framtiden" in till Formas. Med standardiserade dragkraftstest skall variationen i dragprestationer mellan individer av de svenska brukshästraserna nordsvensk brukshäst, svensk ardenner och gotlandsruss utvärderas. Syftet är att förbättra avelsprogrammen och hästens välfärd under arbete. Vidare skall resultaten förbättra konstruktionen av nya hästdragna redskap. Beslut om godkännande av finansieringen av projektet väntas i november 2022 och projektet skall pågå under fyra år och testa totalt 150 arbetshästar. Förstudien om dynamometern för de standardiserade testerna finns att läsa på Sveriges Hästkörarens hemsida. Följande ingår i projektgruppen: SLU i Uppsala, Göteborgs Universitet, HNS, BRUNTE och den europeiska ideella föreningen Schaff mat Päerd Smp.

Bild: Arbetshästen in i framtiden

LEADER-projektet

"Horsepower – Innovation in small-scale agriculture and gardening"

(Översatt: Hästkraft – Innovation inom småskaligt jordbruk och odling/trädgårdsskötsel)

Årets händelser inom detta transnationella LEADER-projekt, vilka redan presenterats i MH Nr 2 2021, består av en enkätundersökning online i april, en praktisk och teoretisk workshop i maj för att diskutera och välja ut de redskap som skall nyutvecklas, tillverkas och fälttestas inom detta projekt till slutet av 2024, och av ett internationellt online-symposium i november med specialistföreläsningar och gårdspresentationer. Regelbundna rapporter kommer också dyka upp i tidningen MH. I något av de närmaste numren kommer rapport från enkätundersökningen och workshopen.

Hästkörarkurs i Skaraborg

Föreningen Sveriges Hästkörare Skaraborg inbjuder i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan, Naturnära Hästkraft och Hälde hästkraft till sommarkurser i brukshästkörning. Dels en introduktionskurs 7-8 juli och dels en fortsättningskurs (med egen häst) 8-10 juli. Läs mer på hemsidan www.hastkorare.se.

Fler datum

2-4 juni: Elmia wood i Jönköping

19-20 aug: Mittia (gård- och skogsmässa) i Ljusdal

30 sep-2 okt: vagnsrenoveringskurs i Forsvik

Har du inte möjlighet att delta på digitala möten eller få information via hemsida och facebook? Ta kontakt med ditt distriktsomud och fråga om den kan ge dig uppdateringar och hjälp att delta vid digitala möten.

Får du inte din faktura via mail? Meddela Erik Sundin så sparar föreningen in pengar på porto!

Text: Leo Brusewitz

För ett par år sedan satt ett gäng glada sällar och spånade kring att kunna göra något tillsammans. Det gemensamma vi hade var kärleken till natur, hästar och... öl.

Det föll sig naturligt att damerna i sällskapet romantiskt började fantisera om sina möjligheter med kuskens bästa vän, hästen, medan gubbarna började leta maskulina maskinerier för densamma, allt för att kunna avsmaka ett helt eget framtaget och bryggt glas öl.

De var alla helt eniga om att det här skulle genomföras ett ölprojekt där alla processer skulle inbegripas... å då menades Alla delar av ölframställningen... från "ax till limpa" fast i detta fallet blev det "Från korn till en skål i öl" eller snarare (hm) "mylla till fylla" (som det benämndes under något inspirerande knytkalas).

Allt föll på plats i form av en obearbetad bortglömd äng bakom en av kornprojektsfamiljernas gårdar. I storleken av en villatomt. Perfekt tänkte alla och gubbarna lagade en skänkt plog som naturligtvis var både rostig och rutten. Seldonen anpassades och jorden böckades upp. I takt med att nosarna på både djur och ägare grävde sig djupare blev önskelistorna längre både på fler redskap och kanske även bättre jordmån.

Några av deltagarna i rejset mot ölglaset utnyttjade sitt mobilberoende till surfning på

Anton, Knubben och Vilja harvar omkring i (Elin och) Sotis strävsamma utsikt

ölrecept och sektliknande sajter om "beska och fylligheter" medan andra halvan körsvänner la bud på körrelaterade "fynd" via Blocket och Tradera.

De förvånade (får man anta) hästarna fick så finna sig i att prova ut de mest märkliga makapärer som sades "behövas" för att framställa eget öl. Nu var det ju förstås inte allt som gick som en dans. Inköpen inskränkte sig, förvisso, till reservdelar och svetstråd.

Virke och lusläsning av utskrivna inscannade gamla instruktioner för handhavandet av alla attiraljer som, av gruppens manliga del, ansågs som absolut nödvändiga för maltframställning. Grunkorna var i och för sig ofta mer eller mindre till skänks (därav nämnda behov av olika mått av reparation), vilket nogsamt påpekades av gubbarna. Tålamodet under dessa delar av processen prövades... mest på den kvinnliga delen, som kanske inte

Elin, Vilja och Sotis harvar mellan evigt stenplockande

uppskattade det vackra i att ligga under en Alfa Laval kornbindare från 1943 med nävarna kletiga av blod och konsistensfett.

Marken visade sig bestå av 92 procent sten, vilken bokstavligen förkastades som bra grogrund till nygamla stenrösen. Efter återkommande stenplockardagar förgyllda av en hundraårig träkärra med tipp fylld och tömd av värkande IT-tränade 2000talsryggar. Harv drog ränder över den skrovliga ytan och efter nästa regn poppade en ny generation sten upp sina gråa näsor, till allas förtret. När skulle det ta slut? Men, att förbereda en god odlingsbädd tarvar sina timmar. Tid som vi nutida månskensbönder verka ha så ont om, till skillnad från förr, då man ju bara behövde odla för att överleva... (ironi är den lates läst)

Någon av de utvalda fick korn på ett äldre beprövat tvåradigt detsamma. Enligt surfarnas källhänvisningar ursprungligt Jämtländskt och därför anpassat för den norrländska gråheten.

En radsåningsmaskin hamnade i centrum på den välkrattade manegen. Denna mekaniska cirkusartist fångade allas uppmärksamhet. Dels på grund av den infernaliskt komplicerade konstruktionen, dels för att den fungerade så himla bra! Surprise!, men, vilket oväsen! Det är inte alla inkörda hästar som gillar att ha detta smatter bakom ryggen. Dessutom fick man ännu en gång lära sig att det går så mycket bättre att vara flera. Någon bakom tömmarna och någon annan vid spakarna. För att inte tala om alla "goda råd och tillrop".

Eftersom ingen av de tre familjerna involverade har framställning av alkoholrelaterad dryck som förutsättning för livets nödort så kom där en välkommen paus av vardag. Nyfiket sneglade Kornprojektets deltagare på ängens sakta tillväxt intill vägen till och från sina jobb. Till alla bönders nya gudar SMHI och YR.NO offrades fler knytkalas med allt vildare planer om vad frukterna av allt arbete skulle kunna bära; Förädling av utsäde? Bryggeriverksamhet? Ölförsäljning? Ölcafé? Bed and Beer? Det samstämde att knytisar är viktigt för att motivera det fortsatta arbetet utan att anamma "de ä skam å int slit ont" som det Jämtska ordspråket så käckt förmanar.

Skörden fick inte den omsättning mängden utsäde hade lovat. Kajor och kråkor tog sin beskärda del trots uttjänta CD-skivors skräckinjagande fladder i vinden och fåktande gaphalsar på gården. Ytterligare makalösa manicker kördes nu av allas tålmodiga hästar. Det gällde att fånga kornets mognad på den jämtländska sensommarens vingliga dagar mellan sol, värme och ljusa sommarnätter och plötslig dimma med och dis som binder kärvarna illavarslande prickiga.

Rötmånaden inleddes med tickande av en inhyrd självbindare som visade sig fungera sämre än det inköpta projektet som, för tillfället, inte

Anton och Tanta dammar runt med en dyngspridare den blivande kornåkern

Moa och Tanta förställer ett gruvsamt skitlass åt Anton medan Harry och Savannah glider förbi i bakgrunden med mer dynga

fungerade alls (hänger ni med?). Än en gång tarvades det laginsatser för att få in skiten innan frost och alltings jävelskap tar fatt i skörd och onda ryggar. Hur hann dom förr med allt när kornodling bara var en liten del av allt som skulle göras för att få livet att gå runt på de självförsörjande små gårdarna? Och, hur skulle kornkärvarna nu torkas? På hässjor, störrar eller på stack? Nä. Det oerfarna gänget saknade både torkbastu (men inte riktig bastu) och tid att förvara skörden rätt. Internet, inkomstbringande sysslor samt Fejsbook och Insta blockerade

vissa deltagares initiativförmåga, och vardagen i allmänhet blurrade de ursprungliga visionerna av hemgjort drickjom.

Som tur var passade det bra att torka kornet på loft över vintern och till våren initierade bryggprofessorn i gänget en bryggghelg. I förberedelserna förkastades en stor (läs tung) del av den insamlade maskinparken. En hemsläpad "Griskross" (ett gris-skärmtålat tröskverk) kanske skulle kunna använts men förblev nu hellre ett kärt samtalsämne. Urvalt,

handtröskat eget korn procentades med tidigare sparad skörd för att sockermältas. De små rackarna skulle nu gro "pytte armar och ben" för att sedan otacksamt krossas. Vidare skulle de rostas och kokas till gröt. Handplockade humlekottar beblandade sig. Sällskapet fick alltfler handgripliga och obegripliga uppgifter tilldelade. Det skulle vevas och hållas, mätas och tas tid och lukta och lukta igen och, äta pannkakor med hjortron och grädde, och hållas över på nya tunnor som plötsligt skulle rullas runt på marken å så över med innehållet igen i nya baljor.

Fredde stoltserar med utsäde på den änteligen förberedda stycket mark, efter alla konstens regler, Harry, Anton och Savannah slamrar med radsåningsmaskinen i bakgrunden.

Panikinlånad självbindare med inlånad kusk (Erik Broms)

Efter nedkylning (av ölen) så bestämdes så en avslutande avsmakningsdag i en av familjernas försommarglittrande spirande trädgård med en del av hästarna i hagen intill. Till allas glädje smakade det ju, förstås, alldeles utmärkt. Men, vilket jobb bara för att få sig ett glas öl!

Leo och Moa formligen krossar huvudrollsinnehavarna i denna historia

Professor Fredde trollar med baljorna.

Frukten av målet, skörden som blev vägen...

Hälsningar från familjerna
Elin Andersson Instruktör och allas Inspiratör
Harry Svensson Körsvenn och projektets Reparatör
Anton Olofsson alla hästars Kusk och Fotografer
Leo Brusewitz Skribent och Kreatör
Moa Cromberger både Kör och går i kör
Märeth Jonsson kan också Köra, skrolla och den som
alla glada Gör
Fredrik Forsner vår stora Ölkonnäsör för...
utan honom hade detta inte fått det slut vi alla längtade
efter...

Strömsund, norra Jämtland 2020-2021

(PS vaddå "Korntjyvar"? Jo, vi procentade ju faktiskt med lånat köpekorn...och korntjyv är gråsparv på jämtska - allas våra "Kafefåglar"!)

VI VÄLKOMNAR NYA MEDLEMMAR TILL FÖRENINGEN SVERIGES HÄSTKÖRARE!

Jessie Selin, Västerås
Anna Vikencrona, Udenäs
Alice Zakrisson, Nösund
Maria Hedeland Essig, Upplands Väsby
Ros-Marie Jonsson, Arboga
Jimmy Granqvist, Tumba
Jenny Björkman, Järbo
Birgitta Brandberg, Götene
Helena Söderqvist, Alunda
Johanna Christiansson, Älgårås
Betty Nileman, Sollebrunn

Anne-Marie Frödin, Månstad
Alexander Sjöström, Överhörnäs
Martin Inemyr, Skara
Mohammed Al Enazi, Malmö
Anette Eriksson, Östhammar
Rickard Eriksson, Skutskär
Towe Blomkvist, Surahammar
Peter Olsson, Älmhult
Anne Filipsson, Tidaholm

Examensarbete från kuskutbildningen

Luise Carr

Nu är det kört - så kör häst!

Denna rubrik är kanske lite drastiskt, men den fångade ditt intresse, eller hur?

Jag heter Luise Carr. Jag håller på att avsluta min utbildning till brukshästkusk på Wången och mitt examensarbete handlar om Sveriges krisberedskap och varför det är så otroligt viktigt att vi finns. Alla vi som kör häst. Du, som läser detta, du är superviktig!

Hur ser det ut egentligen med krisberedskapen i Sverige? Finns det stora lager med mat och bränsle ifall att tillgången från utlandet sinar? Är vi självförsörjande på el ifall elnätet i Centraleuropa bryter ner? Har vi möjlighet att snabbt ställa om den inhemska produktionen om reservdelarna från andra länder fastnar i Suezkanalen? Svaret är tyvärr nej.

2020 när pandemin började påverka transportkedjorna upptäckte jag först på riktigt hur sårbart vårt samhälle

egentligen är. Visst hade jag vetat det innan, men aldrig riktigt förstått. Vi lever i ett samhälle där vi är beroende av el. Av internet. Av bränsle. Jag började läsa om blackout (en kollaps av elnätet med långvariga strömlösa konsekvenser¹) och funderade på vad vi skulle göra utan el. Vad är det som inte skulle fungera? Mörka nätter tänker man på direkt, och hissar som står stilla. Men hade ni direkt tänkt på att det inte heller går att tanka när strömmen går? Att ventilationen i de stora djuranläggningarna inte fungerar? Att miljoner av höns och

grisar i så fall behöver nödslaktas för att anläggningar inte är designade för att klara sig utan el? Visste ni att ett plötsligt strömavbrott leder till hårdvaruskador på dataanläggningar som kan slå ut runt 30% av hårdvaran? Detta leder i sin tur till att många datasystem inte bara kan sättas igång igen efter strömmen är tillbaka. Och visste ni att de moderna bensinmackarna är uppkopplade via internet med centrala kontrollstationer? Fungerar inte uppkopplingen kan man fortfarande inte tanka, även när strömmen finns.

Elnätets kollaps låter som en science fiction-bok, trodde jag. Hur sannolikt är det egentligen? Det kommer väl inte hända!? Elnätet har en viss frekvens som måste ligga kring 50 Hz. Är efterfrågan efter el högre än vad det produceras (till exempel under en kall dimmig vinterdag där elproduktionen med vind och sol inte är igång) sjunker frekvensen. Skulle frekvensen sjunka under en viss nivå kollapsar nätet. Innan detta händer stänger elbolagen av hushåll eller industrin för att undvika kollapsen, eller så uppmanas befolkningen att inte dammsuga och att snåla med elen, vilket hände i februari 2021. Men risken finns och de senaste åren har antalet oroväckande incidenter av frekvenssänkning i Europa ökat.

Elnätet i största delen av Europa är ihopkopplat. Dels föråldrade nät som i Rumänien och det nyligen tillkopplade Ukraina kan påverka stabiliteten negativt. Nedstängning av kraftverk som skedde nu i Tyskland är en annan faktor som hotar elsäkerheten. Om så bara en del av nätet kollapsar kan det leda till stora problem i hela Europa. Och är alla drabbade kan inte den ena hjälpa den andra.

Det är inte bara nätverksfrekvensen som är en riskfaktor. Hackerattacker kan leda till problem med elnätet. Eller så kan elnätet drabbas av blackout. Till och med vår sol kan slå ut elnätet - och alla våra tekniska prylar! - med en kraftigt solstorm. Visst händer detta inte ofta, men tänk på vad som händer om...

Andra problem jag ser som kan drabba samhället är en ökad risk för starka stormar eller skogsbränder på grund av klimatförändringar. Ni som minns stormen Gudrun vet hur mycket en storm kan ställa till. Jag tänker också på bristen av reservdelar och andra resurser som kan drabba oss ifall transportkedjorna bryts eller påverkas av fastkörda containerskepp eller pandemistängda hamnar. Men jag vill inte vara den skrämmande surkärningen som ser allt negativt. Jag vill uppmuntra läsaren att undersöka själv och fundera på hur olika faktorer kan påverka samhället där denne bor. Att ha tänkt igenom olika scenarion och vara mentalt förberedd är första steget! Jag vill fokusera på vad vi redan har: En skattkammare av människor med kunskap, människor som kan köra häst, människor som

vet hur redskapen fungerar och som minns hur man gjorde det "då". Och redskapen finns såklart kvar på många ställen och i gamla ladugårdars gömmor. Men denna skatten måste vårdas och bevaras.

Tänk hur mycket trygghet vi kan ge ett krisdrabbat samhälle: Det är inte kört än, vi kan ju köra häst! Självklart skulle det vara otroligt svårt att klara sig utan el, många skulle drabbas väldigt hårt. Men med hästen kan vi fortfarande hålla kontakt med varandra i närliggande områden. Vi kan utbyta råvaror: jag har ägg, du har spannmål och Anders kommer sen med ved åt oss. Hästen kan hjälpa oss odla spannmål och potatis i stor skala och kan vara avgörande för om vi ska svälta ihjäl eller kunna försörja oss hyfsat. En stor kris skulle frigöra mycket arbetskraft som kan hjälpa till att odla grönsaker och skörda hö. Men när det gäller att plöja åkern utan bränsle och el tror jag nog att dragdjuren är oslagbara.

I gamla tider fanns hästvandringer som försedde kvarnar och sågar med kraft. Med lite kreativitet skulle annat kunna drivas. I andra länder där hästen fortfarande spelar större roll i vardagslivet trampar hästar på löpband som driver vedklyv. Här slösar vi bort el på skrittmaskiner.

Jag vill inte vara blåögd och jag vill inte romantisera en slitsam tid. Men jag ser framtida problem och jag ser en lösning som redan finns. Men en lösning som har nedvärderats och anses som gammaldags.

Hur kan vi öka Sveriges krisberedskap med hjälp av ett särskilt samhällsviktigt yrke - brukskuskyrket? Idag finns arton frivilliga försvarsorganisationer knutna till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, däribland Lottakåren, röda korset, svenska brukshundsklubben och svenska blå stjärnen. Jag ser behovet av en nittonde frivillig försvarsorganisation: Svenska Brukskuskförbundet. Regelbundna fortbildningar och ekonomisk stöd skulle hålla kuskar och hästar i träning. Stöd skulle kanske till och med kunna hjälpa kuskar i yrkeslivet med att förmedla och informera om vikten av deras tjänster till kommuner och andra aktörer.

Jag ser ett nätverk av kuskar över hela Sverige, minst en inom varje kommun där denne lätt kan agera "inom hästavstånd" och hjälpa befolkningen. Jag ser lager av redskap som behövs för brukskörningen och som inte varje kusk har plats för hemma, men som behövs i krisen. Är det en onåbar dröm?

Tills min dröm blir verklighet - och det är kanske aldrig i vår pengastyrda värld - finns det en annan väg, den privata vägen som många av oss redan går: sprida körglädje, väcka intresset för brukskörning bland andra människor, utbilda dessa och sprida vår kunskap. Bidra till att de gamla redskapen inte bara slängs utan förmedlas till andra kuskar, eller förvaras säkert hos Hembygdsföreningarna. Visa att brukshästen inte är ett fornminne, utan har stort värde och kan inneha vågmästarrollen när krisen kommer. Sverige är ett av de hästtätaste länderna i Europa, ska inte vi berätta för "ridfolket" vilka stora fördelar det har att köra in alla hästar som temperamentsmässigt lämpar sig till detta? Att aktivera olika muskelgrupper hos hästen i körning och ridning leder till mångsidig träning. Och när hästen är gammal och inte ska ridas mer kan den fortfarande gå lätta körturer.

Trots alla svarta moln på horisonten tror jag att vi går åt rätt håll. Men jag vill be dig om hjälp, dig, läsaren, kusen:

Fundera på vad du skulle kunna göra för att få ditt område mer krissäkert. Hur kan du väcka större intresse? Skulle du kunna utbilda några kuskar och hästar i ditt område?

Tillsammans blir det ju ännu mer roligt!

Det är inte kört än, så kör på med dina hästar!

Text av Emely Lönnberg,
utbildad sadelmakare och kusk

Så tillverkas en arbetssele

DEL 2: Val av lokor, bossor och annat material till selen.

Tanken med denna följetong är att ni ska få en bild av hur det går till när en arbetssele tillverkas, från val av material till färdig sele samt gå igenom några olika typer av lokor/bossor. Det finns en rad olika typer av lok-/arbetssele men jag kommer i den här delen att fokusera på en typ av arbetssele som är ganska vanlig.

Val av material

Lokor

När alla måtten är tagna så är nästa steg att välja material till sin sele och, framför allt modell av lokor. Det finns många olika modeller som passar olika typer av hästar och ändamål. Jag presenterar här en rad olika modeller som jag stött på under åren, när det gäller benämning av de olika lokorna så kan de vara lite olika beroende på var i landet man kommer ifrån osv.

Plana lokor/Värmlandslakor

- Den här typen av lokor är väldigt vanliga, de har använts vid tillverkning av bland annat Tärnsjös

Idealsele, Tranemosele/Bengt Höök och värmlandsselen. Man kan också finna den här typen av lokor på de flesta billigare loksalar som finns på marknaden. De kan se lite olika ut i utformning men gemensamt för den här typen av lokor är att baksidan av lokan är plan, den har alltså ingen form på baksidan som ska passa in i hästens lokstad utan kräver en bossa med form som passar hästen. Den här typen av lokor passar oftast på hästar som har relativt plana halsar med tydliga lokstäder.

Finnlokor/Jämtlandslakor m.fl.

Den här typen av lokor är rejäla arbetslokor som har gemensamt att de är formade på baksidan med en så kallad tjulknöl för att passa i hästens lokstad/tjulgrop. Jag har själv inte jobbat så mycket med denna typ av lokor men det är en loka med hög kvalitet och passar ofta hästar med lite mer rundade halsar som till exempel hingstar. Till den här typen av lokor används en enkel lokfilt eller en bossa som är platt, tunn och med jämn stoppning. Formen sitter i lokan och

inte i bossan.

Finlokor/kyrklok

Den här typen av lokor finns i många varianter och säkerligen från många olika tillverkare. Det är lokor som ofta används till åksele, kyrksele, giggelse med flera. Det är en nätt variant av lokor och är främst anpassad för att användas vid körning med olika vagnar/slädar. Det är inte rena arbetslokor men till lättare arbeten fungerar det bra, men det är kanske inte att rekommendera till någon som arbetar dagligen i skogen. Lokorna är ofta lätt formade på baksidan för att passa i hästens lokstäder, de har ofta spikat läder och stoppning direkt mot lokan och där kan en viss form också finnas om det i lokträet inte är tillräcklig. Till dessa lokor kan man också använda en så kallad finnbossa, som annars används till finnlakorna, vilket är en tunn, platt, stoppad bossa. Beroende på modell kan denna loka

Plana lokor.

Bild 2. Bildtext: Finnlok med tjulknöl.
Foto: Linda Jonsson, Selmakerskan_i_norr.

Finlok med lätt formad baksida.
passa på många olika typer av hästar.

Artilleri-/armélok

Den här typen av lokor finns i lite olika varianter, det är inte mitt starkaste ämne så jag ska försöka hålla det enkelt. Dels finns den så kallade artillerilokan som, om jag inte misstagit mig, kan upplevas lite nättare då den ofta har en spikad bossa. En spikad bossa sitter direkt på lokan och är inte avtagbar. Artillerilokan i sig är ofta ganska rejäl och tål att arbetas med. Det finns också armélokor med delad stoppad bossa och separat nackputa. Vad som definierar lokor från armén är att lokorna har många inställningsmöjligheter för att kunna passa många olika hästar. Dessutom finns ofta lösningar för att lätt kunna ta isär/byta enskilda delar.

En typ av armélok.

Läder

Vid val av läder är det framförallt färg man får fundera på. Till selarnas remmar krävs plattläder som är ca 4 mm tjockt och av god kvalitet. Till bossor används oftast bossläder, ett tunnare, millat (mjukgjort) läder med en tjocklek på ca 2-2,5 mm. På mindre ponnyselelar kan man gå ner i tjocklek alternativt göra en del remmar enkla istället för dubbelsydda. Mer om detta kommer i nästa del.

Bossor

Här nedan följer de vanligaste varianterna av bossor, hur de är utformade samt vilken typ av häst och lokor de passar på. Det man kan fundera över är materialet i bossan, de flesta sydda bossor kan göras med läder eller tyg mot hästen. Fördelen med läder är att det är lättare att rengöra, och

Beslag

När de gäller val av beslag så är den största frågan oftast om man vill ha rostfria eller icke rostfria beslag. Det vanliga idag är nog att man väljer rostfria beslag, men man kan också använda gamla beslag från selar där lädret inte längre håller. Det finns också lite olika båggar att kolla på till

Traditionell däkelbåge.

Däkelbåge från tranemosele.

Däkelbåge av modell arbrå vilka finns i olika utformning

personligen tycker jag att det ger ett intryck av högre kvalitet. Fördelen med tyg är att det väger mindre och torkar snabbare. Att välja mellan läder och tyg på bossan är framförallt en smaksak men kostar förstås lite olika och har lite olika funktion.

Idealbossa

Denna bossa är den som är vanligast på bland annat Tärnsjöselelar. Det är en avtagbar bossa som passar på lokor med platt baksida. Den görs med en form i bossan för att passa i hästens lokstad och tjulgropp och kan i viss mån anpassas efter hästen vid tillverkning. På idealbossan är nackputan ihopsydd med bossorna på vardera sida, det här gör att den har vissa begränsningar i hur mycket man kan justera den i storlek eftersom nackputan inte är flyttbar.

Idealbossa.

Plana lokor med idealbossa.

Halvbossa/delad bossa

Den delade bossan är lik idealbossan i utformning men är inte ihopsydd med nackputan. Den lösa nackputan fästes istället i övre lokrem. Bossorna är ofta fastspikade på lokorna och därmed inte avtagbara. Den här typen av bossa gör att man kan justera lokorna så att de kan passa fler hästar eftersom nackputan är flyttbar. Denna används också på plana lokor med platt baksida.

Ringbossa

Ringbossan går runt hela hästens hals i ett stycke, den är alltså inte delad alls vare sig upptill eller nertill. Ringbossan används till plana lokor med platt baksida och passar ofta bra på hästar med lite rundare/kraftigare halsar. Denna typ av bossa är inte

fäst på lokorna och vid selning träs först bossan på hästens hals varefter man lägger på lokorna. Ringbossan i sig är inte ställbar utan behöver passas in noga till den häst som ska ha den.

Finnbossa/lokfilt

Finnbossan är en platt bossa som fungerar som en madrass på lokor som har en form på baksidan. Den fästes på lokorna med läderremmar men är avtagbar. Lokfilt är ett annat alternativ med samma funktion och är som det låter en filt, ofta med remmar så att man kan fästa den på lokan. Både lokfilten och finnbossan är i ett stycke, de har inte direkt någon nackputa men de går över nacken och ingen extra nackputa behövs.

Spikad bossa

Den här bossan är spikad direkt på lokorna och stoppningen, som kan bestå av tagel, filt eller någon form av kallsaum, stoppas mellan lokträna och lädret som är spikat på lokträna. Stoppningen kan i viss mån anpassas vid tillverkningen för att bossan ska passa hästen. Här används ofta en lös nackputa och man kan här justera avståndet mellan övre och nedre lokrem ganska mycket. Spikad bossa ses ofta på nättare lokor som till kyrkselar, men även på armélokor. Den här typen av bossa kräver att det finns en viss form på lokan.

Text av

Emely Lönnberg, utbildad
Sadelmakare och Kusk

*Halvbossa
på plana
lokor.*

*Finnbossa på nätta lokor med
en viss form.*

*Spikad bossa på så
kallade kyrklok.*

*Ringbossa
med plana
lok.*

På KUSKBOCKEN

med
**Agne Arnesson &
Jenny Olofsson**

Agne och Jenny bor på en gård i Öresjö utanför Trollhättan. Gården delas med Jennys far och det finns även två kor, kaniner, höns och en hund utöver hästarna.

1. Hur kom du först i kontakt med Föreningen Sveriges Hästkörare?

Första kontakten för Agne kom när han skaffade sin första nordsvensk 1995. Hans intresse var just skogskörning så han kände att det här var en förening som verkligen passade honom.

2. Vad har du/ni för hästar och vad kör du/ni?

Vi har just nu fem hästar. Fyra nordsvenska brukshästar och en shetlandspenny.

Bergs Lilla My 22-05-0161 f. 2005, e: Ynar 1918.

Pöjo 22-11-5088 f. 2011, e: Öijo 2010.

Rebell 22-17-5097 f. 2017, e: Kronprins 1946.

Pelvin 22-13-5001 f. 2013, e: Helvin

2009.

Skattens spotlight f. 2009, e: Stjernes High-Light, DK-SH 467,RS667.

Vi använder hästarna främst i våra företag där de använts till uppdragskörningar som t.ex. marknader, event, filminspelningar, studiebesök, kurser, lektioner, häst-

och vagnsturer och skogsuppdrag. Vi tränar och tävlar även hästarna i bruks, skogskörning och riden dressyr.

Jenny jobbar i det närmaste heltid med att köra in hästar åt andra och Agne skor också utöver den egna hästverksamheten hemma på gården.

3. När och var blev du först "hästbiten"?

Agne: Mitt intresse startade när min dotter fick en ponny i början på 80-talet. Min första egna häst var Nordsvensken Maxe som jag köpte som 1-åring 1995. Några år senare flyttade Nordsvensken Päriltind hem till mig.

Jenny: Hästar har alltid varit en del av mitt liv. Stora intresset för körning började när min far köpte en Nordsvensk 1991. Det var den kända hingsthållaren John Hermansson som tyckte vi skulle ha en Nordsvensk brukshäst. Han var särbo med min fars

faster och god vän till familjen. Han hittade Viktoria som var den perfekta hästen för oss, han hjälpte oss senare att stambokföra henne. Hon fick ett föl 1992 som jag sedan hade i 18 år fram till hennes död.

4. Vad är som driver dig/er att använda hästen?

Det är känslan av samhörighet och att göra saker tillsammans med sina bästa vänner hästarna. Vi tränar hästarna i huvudsak belöningsbaserat och vi vill gärna sprida kunskap om det sättet att träna.

5. Vilken är din/er favoritkörning och varför?

Allt inom skogen men även utbildning av hästar och människor är ett stort intresse.

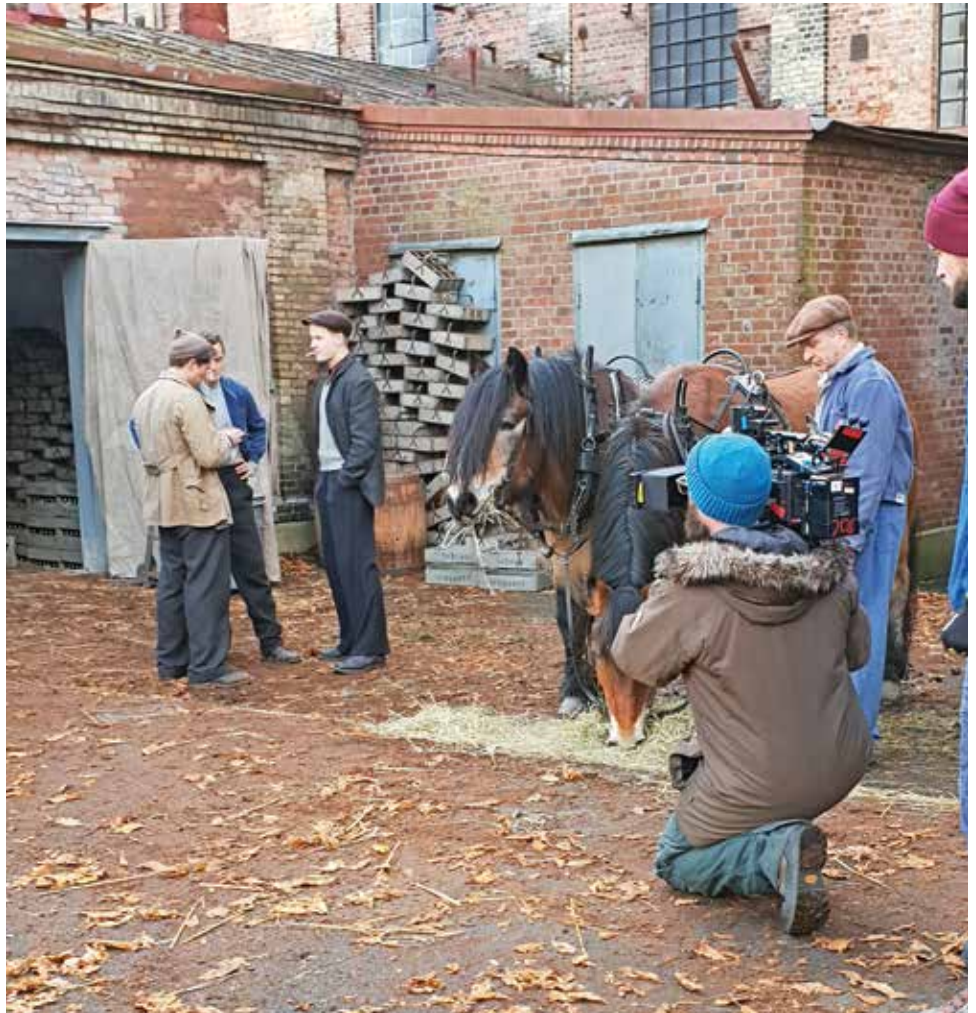
6. Vad har du stående längst fram i ditt vagnslider och vad använde du det till?

Just nu är det 8-hjulsvagnen, rockard och vagnarna vi använder i verksamheten. Sen har vi redskapen vi använder till inkörningshästarna.

7. Berätta något speciellt häst- eller körminne du/ni varit med om.

Agne: Ett minne är när Pälle kom hem till mig endast 3 dagar gammal. Hans mor dog och vi fick flaskmata honom för att han skulle överleva. Trots hans tuffa start i livet blev han en fantastisk häst som jag fick ha i 19 år till hans död.

Jenny: Ett fint minne var när jag vann SM i brukskörning med Lilla My. Hon hade haft ett par allvarliga skador och var mer eller mindre utdömd. Men efter 1.5 års vila och sen en lång igångsättning så kunde vi börja tävla igen. Den återhämtningen och rehabilitering lyckades och hon har gjort fantastiska prestationer efter det. Viktigaste var att hon skulle kunna bli frisk, så att få de fina resultaten på tävlingsbanorna är en riktig bonus.

8. Har du/ni något råd till alla som håller på/vill hålla på med hästkörning?

Se till att skaffa kunskap och då inom det område som du själv kommer köra. Precis som det finns många olika områden inom körning finns det lika många olika läror. Hitta det som passar dig och se till att skaffa dig kunskap inom det området.

9. Har du något ämne du skulle vilja ta upp på ett framtida Hästkörarseminarium eller i Moderna Hästkrafter?

Då inläring av hästen är ett stort intresse för oss hade vi gärna sett mer av det. Forskningen har kommit långt inom inläring men tyvärr har inte hästfolket uppdaterat sig inom ämnet. Så det är en önskan att få läsa lite om det. Förhoppningsvis kan det locka fler människor att söka mer kunskap.

10. Vem vill du/ni se på Kuskbocken i nästa Moderna Hästkrafter?

Jan Bång i Gislaved, tidigare ordförande i dåvarande Skogs-hästen.

Vi tackar Jenny & Agne för deras bidrag och hälsar Jan Bång varmt välkommen till nästa nummer!
/Redaktionen

Redaktionsgruppen

presenterar sig

Siri Berg, redaktör

Jag heter Siri Berg, är redaktör för MH och vice ordförande i föreningen. Jag höll på med ridning när jag var yngre och började med körning efter att jag, av en slump, upptäckte kuskutbildning i brukshästkörning. Mitt år på utbildningen i Strömsholm gav mig väldigt mycket och direkt efteråt fick jag mer kunskap/erfarenhet genom den fantastiskt värdefulla möjligheten att sommarjobba med/åt Tom Meurling och Sollentuna kommun. Som många andra vågade jag inte

tro på ett heltidsarbete som kusk och gick därför också en treårig skoglig utbildning på SLU. Mitt kandidatarbete handlade om varför användningen av arbetshästar i skogsbruk är låg och heter "Arbetshästen är inte dåtid, den är nutid och framtid – hästens användning i dagens skogsbruk". Efter utbildningen anställdes jag som kusk på Gunnebo Slott och Trädgårdar där arbete med häst kompletterade andra typer av arbeten. Sedan januari är jag nu istället anställd i Gävle

kommun där jag bor med sambo Daniel, förhoppningsvis snart i ett hus på landet. Ingående presentation av mitt jobb finns i förra numret.

Jag brinner för att få fler av dem som inte är kuskar att förstå vad hästen kan utföra för arbete och det fantastiska med att ibland välja hästen framför andra tillvägagångssätt. På fritiden tycker jag om att vara i naturen, dansa folkdans, spela och lyssna på folkmusik samt odla.

Hampus Jansson, teknik & redskap

Hampus heter jag och har varit med i den här redaktionen i ungefär 7 år. Jag togs in i redaktionen när jag gick kuskutbildningen och har sedan dess skrivit delen teknik & redskap. Det har passat mig då jag gillar att fundera och kolla upp olika tekniska prylar och hästredskap. Jag har även byggt en del saker själv i pappas verkstad. Att bygga och pyssla ihop saker som ska användas till körhästarna är kul, nästan lika kul som själva körningen.

Nu bor vi i lägenhet i en liten ort som heter Skinnskatteberg. Här bor

ungefär femtusen människor, på tok för många islandshästar och alldeles för få nordsvenskar. Vi är ute i stallen 8 km ifrån lägenheten nästan all vår vakna tid när vi inte kontorsjobbar. Vi har kallblodstravaren Scott på 8 år som min sambo har som ridhäst och jag har min 2-åriga nordsvensk Kuling som körhäst och snart som ridhäst. Jag hade tidigare min gamla kallblodstravare Moa som vi tog bort i höstas pga förslitningsskador. Hon blev 24 år. Vi förlorade även Kulings morsa, Rusa, för ett par veckor sedan när hon inte överlevde en fellägesföljning.

Så just nu är det bara unghästkörning för mig och inte så mycket pyssel i verkstaden. Därför tar jag gladeligen emot tips på saker att skriva om i tidningens del teknik & redskap då jag själv inte kan tillföra några egna kreationer. Du har kanske klurat ut något som du vill dela med dig av i tidningen? Hur du löste ett problem eller uppfann en smart sak som kan vara med i tidningen? Renoverat eller modifierat nåt gammalt hästredskap för att passa dina behov? Det är just sådana saker vi vill ha med i tidningen!

Simon Rimshult, layout

Det är jag som försöker placera ut texter och bilder på ett rimligt sätt i de här tidningarna. Det är väl lika bra att direkt be om ursäkt för att jag lyckades sådär bra med det i förra numret. Diverse förlåt har skickats till vederbörande och jag lovar att vara extra noggrann framöver. Trots dippar med klantighet har jag faktiskt fått ha den här uppgiften i tio år nu!

Det har varit ett kul uppdrag och trots att jag inte blivit "hästbiten" har jag på kuppen lärt mig lite härligt hästkörarlingo. Vad sägs till exempel om ord som skakelrede och draglinje? Tvivlar dock inte en sekund på hästars förmåga att bitas osv och håller därför gärna behörigt avstånd.

Jag är uppvuxen i sydvästra Småland

men bor sedan snart ett decennium med min familj på en liten gård utanför Hjo. Här bor jag granne med Per Madestam som för er antingen är bekant sedan tidigare eller blir det senare under den här rubriken. Han är också anledningen till att jag arbetar med MH.

Till vardags arbetar jag oftast på Hjo folkhögskola och då som resurs. Det är en lagom luddig titel som i mitt fall just nu betyder att jag är elevassistent största delen av min tid men det innebär också en del roddande med kvällsaktiviteter, träning och musik. Jag driver också en enskild firma där jag just nu jobbar med att designa tvättmaskiner för Electrolux professional.

Jag frilansar även som musiker samt driver "Kärrgårdens glamping" sedan förra sommaren på vår lilla gård med ambitionen att i år ha igång två glampingplatser. Så även fast jag inte kör häst tror jag att jag delar mycket med er som gör det, så som småföretagande, miljö och hållbarhet samt en vurm för landsbygden.

Jag är orimligt road av att ha många bollar i luften. Vid några tillfällen varje vecka kan det göras undantag och handla om boll i singular, då får det gärna vara volleyboll eller innebandyboll.

Tom Meurlin, föreningens ordförande

Jag kom med i redaktionsgruppen 2013 eller 2014 som länk mellan den och styrelsen. När jag så småningom blev ordförande 2015 var det helt naturligt att fortsätta i redaktionsgruppen, då jag även är "ansvarig utgivare" och ska ha bra insyn i vad som publiceras. Ibland har det varit mycket och ibland mindre skrivande för min del. Jag tycker för egen del att det är roligare när fler skriver då det blir olika personligheter i reportagen.

Vilket tidigare framgång har vi snart 5 hästar i verksamheten. Två av dem är över 20 år och klassas som pensionärer och den yngsta är 7 år. Jag använder dem mest i mitt

arbete som naturvårdare i Sollentuna kommun där de är kontrakterade för arbete 3 dagar i veckan. Övriga veckodagar gör jag andra saker. I jobbet är det en variation så på vintern är det mest i skogen, nu på vårkanten blir det lite vårbruk i det historiska odlingslandskapet och på sommaren ägnar vi väldigt mycket tid åt slåtter på ångar och slåtterytor för bin. Under hela året har vi även serviceuppdrag i reservaten där vi kör runt och fyller på ved samt tar med sopor från grillplatserna. Vi har även under sommarmånaderna ägnat väldigt mycket tid åt att sopa rent gräsytor vid stränderna från gässkit med en hästdriven sopmaskin. Dock ska vi från och med i år försöka hitta

en annan lösning då jag har en hel del andra slåtterarbeten och även semester under den tiden detta är aktuellt.

Sedan några år tillbaka bor frun och jag på en liten gård söder om Enköping där det finns plats för hästar, höns, katter och en hund vilket var en dröm i många år. På gården finns det plats för 5 hästar och en körplan stor nog för kursverksamhet så det passar oss utmärkt. Det finns till och med lite ytor att slå och hässa hö på utanför fönstret, och grannen tycker det är kul och hjälper till.

Per Madestam,

Hej! Per Madestam heter jag och är nog inte helt obekant för MH-läsarna. Jag var under flera år redaktör för tidningen, men har sedan ett antal år varit helt frikopplad från den. Nu fick jag frågan om att ingå i redaktionsgruppen och kände spontant att jag skulle svara ja på det. Siri och Simon som fr.a. är de som bär upp tidningen är jag väl bekant med och känner därför stor tillit till att detta kommer bli bra. Dessutom upplever jag hela "nya" redaktionsgruppen som ett härligt gäng! Kanske kan jag bidra med något av de tankar och visioner som jag hade för tidningen tidigare? Inte minst känner jag det angeläget att det som planeras och beslutas

i styrelsen kommuniceras i MH. Lika viktigt är att det som händer i föreningens regi, på riks- eller distriktsplan, återspeglas i bild och text i medlemstidningen.

Jag blev "hästbiten" (läs: biten på hästkörning) på allvar under kuskutbildningen som då, (2008-09) bedrevs på Kvinnersta, Örebro, med föreningen som huvudman. Dessförinnan hade jag mest drömt om att själv ha och kunna köra en egen Lukas som Emil i Katthult. Idag arbetar jag deltid som lärare på kommunala vuxenutbildningen här i Hjo och deltid som egen i mitt företag Naturnära Hästkraft. Utöver uppdragskörningar med

häst i form av evenemangskörning, ängsslåtter och skogskörning har vi, jag och min fru Mia, en Grön Arena-verksamhet på gården två dagar i veckan för människor med funktionsvariationer. Gården vi bor på är ett litet småbrukarställe i Hjo kommun. Utöver sex nordsvenska hästar finns det också lite får på gården. På fritiden spelar jag gärna fotboll, padeltennis, springer och går till kyrkan. Dock inte samtidigt! Jag brinner för skogen. Antingen med huggarutrustning och hästen eller bara som rekreation. Men jag brinner också för att rädda den från ett skogsbruk som förstör, och länge förstört, förutsättningarna för biologisk mångfald.

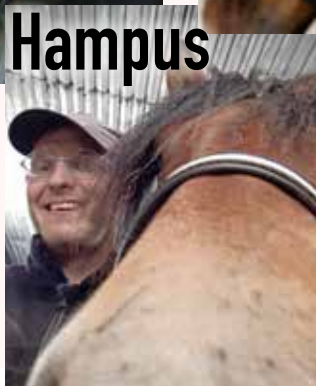
Siri

Per

Tom

Hampus

Simon

...och så en till på nästa sida!

NY I REDAKTIONSGRUPPEN

Mitt namn är **Ellen Norrby** och jag är ny i redaktionsgruppen. Mitt ansvarsområde här i tidningen är "på kuskbocken" samt rapporter från kuskutbildningen.

Jag bor med min man och två barn i Eskelhem mitt på Gotland. Hemma på gården finns just nu ett gäng nordsvenskar, för tillfället har vi 10 stycken inklusive tre föl födda i år. Säsongens fjärde och sista föl borde också ha tittat ut när ni har det här numret i handen. Fölen är efter vår egen Ticktack, samt Sigvard Gustavssons Torp-Tum som vi hade på station i fjol.

Jag är inte född i en hästfamilj men tjatade, med hjälp av min farfar, till mig att få börja på ridskola i sexårsåldern. På fritiden hängde jag helst på ridskolan. Jag har suttit åtskilliga timmar på läktaren och sett när andra ridit och kört, och jag stod alltid först i kön när någon behövde hjälp att sköta eller motionera en häst. Jag hade förmånen att gå på en ridskola som drevs av duktiga kuskar så vi hade även en del körning på schemat. Det ledde till att jag började tävlingsköra lite lätt i sportkörning på 90-talet innan ridningen tog över i många år framöver. Under flera år lade jag många timmar på ungdomsarbete inom svenska ridsportsförbundet. Jag satt i Centrala ungdomssektionen i 8 år, har gått ungdomsledarkursen I-III, varit med och skrivit utbildningsmaterial till sagda kurs, samt gått ridledarkursen. På gymnasiet gick jag idrottsledargymnasiet med inriktning på hästsport.

2010 köpte vi vår gård och direkt flyttade vår första nordsvensk Betty in. Det blev starten på den nordsvenska aveln hos oss. I samband med flytten gick jag också över från ridning till körning. Vi har ett hävdad änge som tillhör gården, det sköter vi enligt konstens alla regler med fagning på våren, slåtter (med häst såklart!), samt efterbete. Där väcktes intresset för brukskörning! Jag har även tävlat sportkörning upp till LA med både Betty och Ticktack.

Hösten 2020 började jag kuskutbildningen på Wången och jag går ut nu i juni. Min tid på kuskutbildningen har verkligen varit en vändpunkt för mig. Jag har fått så mycket kunskap och erfarenhet med mig under utbildningens gång! Det är häftigt att inse hur mycket det finns att lära, och rätt befriande att veta att man kommer att fortsätta att upptäcka nya saker att lära sig resten av livet! Jag älskar att lära mig nya saker!

I det "normala" livet så är jag lågstadielärare, men till hösten kommer jag att gå ner till halvtid på skolan och jobba hemma med hästarna på halvtid. I skrivande stund håller jag på att föra väldigt positiva diskussioner med kommunen om jobb. Det ser ut att utmynna i att skjutsa skräpplockande ungdomar, hjälpa till att transportera material och vatten till Visbys odlingar, samt att köra slåtter. Dessutom finns intresse för vissa andra uppdrag under almedalsveckan och medeltidsveckan. Jag har även som mål att komma igång med lite

kursverksamhet för både hästar och kuskar.

På fritiden är jag även en inbiten medeltidsnörd och i maj väntar ett stort "krig" på Österlen i Skåne där årets viktigaste fråga skall avgöras. Vilken är den rätta sidan att smöra knäckebrödet på egentligen? Den flata, eller den håliga? En fråga man ju egentligen inte behöver kriga om, alla vet ju att den flata sidan är den enda rätta.

Så, nu har ni förhoppningsvis fått en liten bild av vem jag är. En gotländsk avelsnörd med rötterna i ridsporten, hjärtat i brukskörningen och en glad medeltidsnörd som föredrar att smöra mitt knäckebröd på den flata (rätta) sidan.

/Ellen Norrby

VÄLKOMMEN TILL REDAKTIONS-
GRUPPEN, ELLEN!
/ÖVRIGA I REDAKTIONSGRUPPEN

Text och bild till vår Hästoria är den här gången hämtade från "Nya Lantmannens Bok, AB Förlagsförsäljning, 1950. Från bokstaven B och Bärning har vi plockat intressant läsning om höbärning. Stort tack till "Anders på Mon" Olsson i Dvårsätt som tillhandahållit uppslagsverket. En härlig källa till kunskap och inspiration.

Hässjningen försvarar mycket väl sin plats även vid sädeshäggningen. Av hässjor finnas två huvudtyper. Å ena sidan lin- eller trådhässjan, å den andra sidan stånghässjan. Den första består av ett antal störar som i regel spetsas ner i marken med ett mellanrum av 1-1,2 m. Mellan stöarna spänns hampliner eller järntråd som underlag för den upphängda gräset eller för säden. Man kan sträva efter att hålla linan eller tråden spänd så att hässjan ej sjunker ihop. För att endstörarna ej skola böja sig inåt förses de ofta med snedställda strävstörar. Stabilitetet i sidled kan ökas genom att stöarna sätts något i sickasack. Hässjorna har vanligen fyra "varv" lina eller tråd. Är fordet tort vid upphängningen kan man nöja sig med tre varv. I motsatt fall ökas antalet.

Stånghässjan har i vanliga fall också ett antal i marken nedspettade störar eller stolpar. Linor och tråd äro dock utbytta mot vågräta stänger. I vissa fall ställas störar lodrätt och stängerna läggas upp på pinnar inborrade i stolpens framsida. Hässjan stötts med strävor från baksidan. Istället för nedspettade störare eller stolpar kunna A-formade ställningar av trä användas. Dessa ställas tvärsöver hässjans längdriktning och stänger läggas ut mellan ställningarna.

Foder kan i vissa fall hässjas genast efter huggningen eller i regnvätt tillstånd. För det mest få det dock torka på slag några timmar eller någon dag innan det hänges upp på hässjorna. Helst bör det bearbetas med hövändare genast efter slåttern. De upphängda lagrens tjocklek måste rättas efter fodrets vattenhalt. Färskt och fuktigt foder hänges i tunnare lager än det som är mera torrt. En hässja kan beräknas rymma 35-55 kg torrt hö per meter alltefter som fordet hänges upp i fuktigt eller mera torrt tillstånd.

Beträffande valet mellan stånghässja och trådhässja kan sägas att arbetsgången är ungefär lika vid båda. Särskilt i skogrika trakter lär dock materialkostnaden blir lägre för stånghässjan. Vid höhässjning har det varit regel att man arbetar i lag om vanligen fem personer. En man har satt upp stöarna, en har med släpråfsa kört upp gräset till hässjan, två har hängt upp gräset och en har spänt upp linorna samt i mån av tid hjälpt till med påhängningen.

Väl planlagd hässjning sparar mycket arbete.

Svenska lantarbetsgivarföreningens arbetsstudieavdelning har fört fram en alldeles ny metod som visat sig kunna spara ungefär en tredjedel av den enligt gamla metoden erforderliga arbetstiden per ton hö. Arbetsgivar- och arbetareorganisationerna ha också kommit överens om att lägga den nya metoden till grund för ett avtal av allmänt ackord (se arbetsmängder) för höhässjningsarbetet. Hässjning enligt den nya metoden, som är på grund av sin beskaffenhet kallas en-mans-metoden, se bild, går till på följande sätt. Sedan slåttern

avslutats lägges gräset med släpråfsa ihop i tjockas strängar, som gå tvärs över hela fältet. Varje arbetare får sedan sin sträng och ombesörjer ensam allt arbete med hässjorna där. Den som ska släpa ihop gräset kan lämpligen också köra ut stören. Avståndet mellan störupplaget och hässjorna bör ej överstiga 100 m. Hässjorna hämtar stöarna vid upplaget, sätta ner stöarna, sköta dragningen av lina och hänga upp gräset som de själva hämta från strängen. Hässjan består vanligen av fem störar med en strävstör i varje ände. Ackordsavtalet gäller 6 m långa, 2 - 2,1 m höga och omkring 1 m breda lin- eller trådhässjor. Betalningen per hässja skulle vid normala löner vid 3-varvs-hässja, motsvara 60% av timlönen till vanlig lantarbetare. För fyra-varvs-hässjor skulle motsvarande vara 68 %. Den som släpar ihop gräset brukar för sitt arbete erhålla en betalning som per timme motsvarar hässjans genomsnittliga timförtjänst.

ANALYS AV HÄSTDRAGNA SLÅTTERMASKINER

Ursprunglig text på engelska: Paul Schmit
Översättning: Anna Einemo

*McCORMICK-maskinen under slåtter på den
uppförslutande delen av testbanan*

En fråga som mycket ofta ställs är om de nyutvecklade slåttermaskinerna med dubbelkniv kräver en högre eller lägre dragkraft än de väl utvecklade maskinerna med fingerbalk från 1900-talets mitt. Detta är en fråga jag har försökt finna ett svar på i omkring 15 år nu, och där följande rader endast är menade som en delrapport.

Ett av de vanligaste misstagen i modern design av djurdragna maskiner är att vi ignorerar vårt förflutna och låter modern traktorteknologi påverka oss för mycket i vårt tankesätt. För att bryta oss ur denna falska tankespiral, vilken leder oss till allt tyngre och ineffektivare maskiner, finns ingen annan väg än att studera maskiner från förr, och särskilt också den tillhörande litteraturen, eller vad som finns kvar av den.

Oturligt nog finns endast en bråkdel av vad som en gång utgjorde nivån av kunskap och expertis hos tillverkarna från en svunnen tid tillgängligt för oss idag. I de flesta fall förstördes helt enkelt dokumenten efter att traktorerna ersatt de arbetande djur på fälten. Att arkivera denna information ansågs överflödigt och för kostsamt, bortsett från några bilder till företagskrönikan.

Ett av de sällsynta undantagen är det så kallade FAHR lantbruksteknikarkiv (Tyska: FAHR Landtechnik Archiv) som finns i Gottmadingen nära Bodensjön (Tyska: Bodensee), vilken skiljer södra Tyskland från Österrike och Schweiz. FAHR var en av premiumtillverkarna av jordbruksmaskiner i Europa och grundades 1870, som de flesta andra företag på den tiden i en liten bysmäddja. Det som inledningsvis började med företagets grundare och två lärlingar, växte under

storhetstiden i mitten av 1900-talet till 4200 anställda.

Ändå övertogs FAHR 1975 av tyska KLÖCKNER-HUMBOLDT-DEUTZ-gruppen, som 1988 sålde fabriken i Gottmadingen till nederländska GREENLAND-gruppen. GREENLAND togs 1998 över av norska KVERNELAND-gruppen, vilken numera är en del av det japanska KUBOTA-imperiet. Ibland undrar jag vad företagets grundare, Johann Georg FAHR, född 1836, skulle säga om denna "globala lek" med hans arv.

Det var under övergången från KHD till GREENLAND på 1980-talet som FAHRs arkiv, åtminstone allt relaterat till hästdragna maskiner, skulle förstöras genom att helt enkelt bränna alla papper i en ugn. Det mesta hade redan blivit kastat från översta våningen på kontorsbyggnaden ned i containers utomhus, när några före detta FAHR-anställda, vilka själva

varit involverade i tillverkningen av de berömda rödmålade redskapen från Gottmadingen, bestämde sig för att bevara detta rika arv. Med tillstånd från GREENLANDS ledning hamnade största delen av arkivet inte i lågorna, utan i en lokal som hyrts för detta ändamål inne i den tidigare fabriksbyggnaden.

2009, efter att jag läst boken "Das große FAHR Buch" (översatt: Den stora FAHR-boken) etablerades en kontakt med dess författare, Prof. Dr.-Ing. Wolfgang BAADER, som också ansvarade för arkivet. Uppdelat på ett exemplariskt sätt i 14 sektioner efter de olika maskintyperna är detta arkiv helt klart unikt i Europa, och troligen också i hela världen. Att jag kunde träffa Mr BAADER, då 82 år gammal, betraktar jag som en chans man bara får en gång i livet. Mr BAADER började som lärling i FAHR-fabriken och studerade på universiteten i Stuttgart och Braunschweig efter andra världskriget. Han tjänstgjorde som chef över testningen och senare över utvecklingsavdelningen på FAHR på 60-talet, innan han var chef för Institutet för forskning om jordbruksmaskiner (Tyska: Institut für Landmaschinenforschung) i Braunschweig till han pensionerades 1992.

Vanligtvis får FAHR-arkivet frågor från veterantraktorklubbar eller maskinrestaurerare om manualer eller rätt färgkoder och oljespecifikationer. Det verkade som att jag var den första person som var intresserad av en djupgående analys av all tillgänglig litteratur om

maskiner från hästarnas tid.

Det skulle inte räcka med ett besök på FAHR-arkivet i Gottmadingen. Tre resor till följde, och på vägen hem var bilen alltid fylld upp till taket med dokument. Faktiskt förädrades jag tillstånd att kopiera alla dokument, konstruktionsritningar och bilder jag var intresserad av och sedan återlämna dem till arkivet igen. Kopieringen anförtroddes en specialiserad firma i Luxemburg, eftersom många dokument, särskilt de handritade konstruktionsritningarna på genomskinligt papper, vissa mer än 100 år gamla, var ömtåliga.

En syssla för långa vinterkvällar – att analysera all denna information – följde, en läroprocess som fortfarande pågår. Förutom konstruktionsritningarna är dokumenten från utvecklings- och testavdelningarna på FAHR särskilt intressanta. Faktiskt anförtroddes testningen av nyutvecklade redskap inte bara åt jordbrukare nära fabriken, utan gjordes också på så kallade maskintestningsinstitut (Tyska: Maschinenprüfanstalten), vilka fanns på olika platser, såsom Hohenheim och Berlin.

Dessa jämförande tester av maskiner för höskörd har inte förlorat någon praktisk relevans, ens efter ett helt

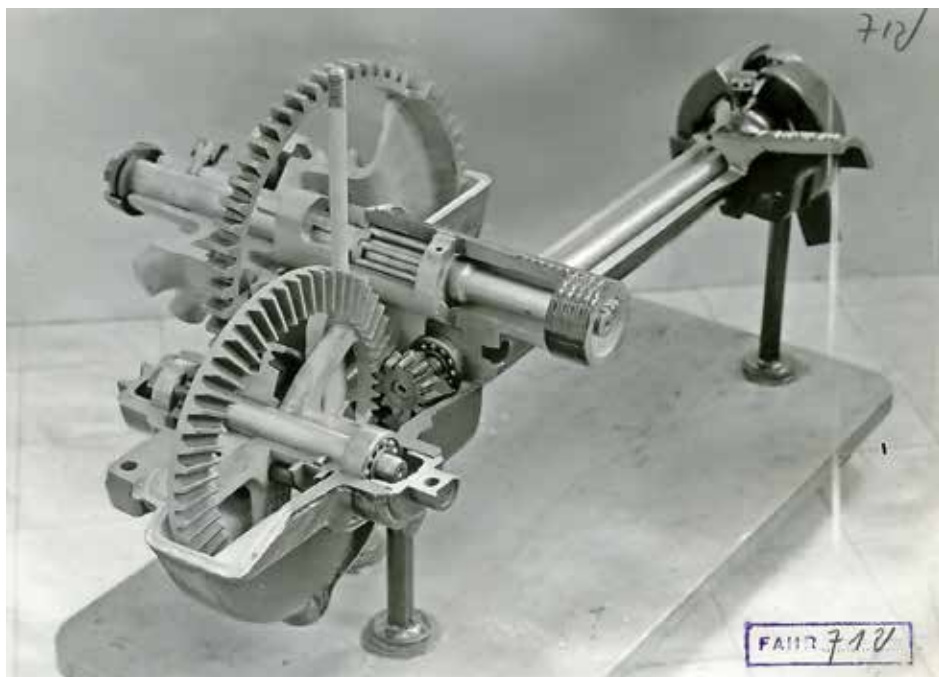
Jämförande reklam för FAHR slättermaskiner från 1915

sekel. Vid sidan av de importerade märkena, främst från USA, var den största lokala konkurrenten till FAHR på den tiden BAUTZ, vilket 1969 köptes av CLAAS. Precis som förväntat granskade test- och utvecklingsavdelningarna hos tillverkarna även konkurrenternas produkter, särskilt de utländska maskinerna, mycket noga. Faktum är att många nyutvecklade redskap från USA, såsom slättermaskiner och självbindare, först kopierades. Sedan gjordes försök att optimera och anpassa dem för olika arbetsförhållanden, särskilt för bergsjordbruk eller för att dras med oxar och kor. Ibland användes deras egna testresultat till och med i reklamsyfte.

År 1933 bedömdes slättermaskiner av FAHR's F-typ som "nya och anmärkningsvärda" av Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft (översatt: Tyska Jordbrukssällskapet) och patent beviljades. Frästa spiralformade kuggjul helt i oljebad med kul- och rullager säkerställde lägre dragkraft och jämnare gång jämfört med äldre maskiner. Med tanke på vilka enorma kvantiteter av varje redskap som producerades på den tiden och den kunskap som dessa tillverkare byggde upp på över ett halvt sekel inom tillverkning av maskiner för höskörd är det synd att all denna kunskap för de flesta av oss inte längre är relevant i

Delar av FAHR-arkivet år 2010

Skuren modell av växellåda från en FAHR-slåttermaskin. Det stora växelhjulet är delvis avskuret för bättre sikt.

dagens värld. Ett exempel: den årliga produktionen av de senast byggda slåttermaskinerna av FAHR's F-typ nådde 32 000 enheter per år på 1930-talet. Från 1898 till 1959, då den sista slåttermaskinen gjord för dragdjur rullade av monteringslinan, hade FAHR byggt totalt 470 209 slåttermaskiner. Ingen av oss, varken i USA eller i Europa, kan nå ens en bråkdel av dessa produktionssiffror idag. Så mycket av det som marknadsförs idag är, i bästa fall, fortfarande på prototypstadiet.

Låt oss göra ett hopp till början av 2000-talet och se hur vårt nuvarande utvecklingsläge när det gäller hästdragna slåttermaskiner verkligen är. Utan tvekan är I&J Manufacturing of Lancaster County, Pennsylvania, USA, ledare inom området moderna slåttermaskiner. Inom den europeiska ideella föreningen Schaff mat Päerd började vi också 2010, alltså mer eller mindre samtidigt som Amish, med utvecklingen av en modern version av markdriven slåttermaskin. Detta efter flera möten med slätterbalkstillverkaren ESM i Tyskland och två växellådetillverkare i norra Italien. Men 2012 var vi tvungna att erkänna att familjen Blank var före oss med sin I&J slåttermaskin, och med tanke på att ingen av de europeiska producenterna av hästdragna redskap kan matcha Amish's priser är detta projekt för närvarande lagt på hyllan. På grund av de små

kvantiteter av redskap som säljs i Europa är utvecklingskostnaderna oproportionerliga mot de försäljningspriser som de flesta småjordbruken, åtminstone i de södra delarna av Europa, har råd med.

Det var alltså med stort intresse som inbjudan från Sveriges Hästkörare om att delta i jämförande tester under förra årets seminarium antogs. Dessa årliga sammankomster, med olika ämnen och på olika platser varje gång, har fokus på kunskapsöverföring, både om modern och gammal utrustning. Efter ett uppehåll på två år orsakat av pandemin togs denna tradition upp igen i september 2021, i en veterinärkliniks lokaler i Enköping. Då ingick bland annat en workshop om underhåll av gamla slåttermaskiner, en workshop om sam-design av modern utrustning för höskörd med en häst och jämförelser av olika redskap i praktisk användning, särskilt slåttermaskiner.

Under de senaste åren har flera I&J-slåttermaskiner importerats till Sverige. Amerikanska maskiner har redan lång tradition i Sverige. INTERNATIONAL HARVESTER COMPANY skapades 1902 genom en sammanslagning av fem amerikanska tillverkare, inklusive McCORMICK och DEERING. Så tidigt som 1905 öppnade INTERNATIONAL HARVESTER COMPANY sin första europeiska fabrik i Norrköping. Bara några år senare följde andra

fabriker i Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

Till en början var det bara en monteringsfabrik med delar från USA. AB INTERNATIONAL HARVESTER i Norrköping skapade senare sin egen utvecklingsavdelning och egen produktion med som mest 1800 anställda år 1959. Fram till fabriken lades ned 1969 utvecklades och tillverkades ett stort antal såmaskiner, gödselspridare och slåttermaskiner i Norrköping för den Europeiska marknaden. Därför är det inte överraskande att många maskiner med IHC-emblemet fortfarande finns på svenska gårdar. Dock ledde uppköpet av stålskrot, främst från Polen, till en veritabel utskrotning för ungefär tio år sedan, och många gamla lador tömdes.

För de jämförande försöken i Enköping fanns dock flera restaurerade McCORMICK och DEERING-slåttermaskiner från sent 1940-tal till tidigt 1950-tal tillgängliga och fick tävla mot en ny I&J-maskin från 2019. Följande slåttermaskiner valdes ut för de dragkrafts-jämförande testerna:

I&J slåttermaskin

Arbetsbredd: 1,65 m (5 ½')

Slätterbalk: Dubbla knivar

Transmission: Oljebad/rullagrad och remdrift

Ägare: Tom MEURLING (Enköping)

McCORMICK 8 B

Arbetsbredd: 1,65 m (5 ½')

Slätterbalk: Fingerbalk

Transmission: Oljebad/rullagrad och pitmanarm

Ägare: Roland WIRENBORG (Kungsör)

DEERING H 2

Arbetsbredd: 1,80 m (6')

Slätterbalk: Fingerbalk

Transmission: Oljebad/rullagrad och pitmanarm

Ägare: Kjell ANDERSSON (Katrineholm)

DEERING H 2 –maskinen utrustades med I&J-maskinens parstång, våg och svänglar eftersom den maskinens ägare eftermonterat ett parskakelrede i skandinavisk stil, vilket inte gick att kombinera med sensorerna för kraftmätningen. Dock ledde detta, vilket visade sig under dataanalysen, till felaktiga

mätresultat. Detta berodde på att krafterna som inverkade på parvågen blev annorlunda, jämfört med originalversionen av slåttermaskinen. Därför togs denna slåttermaskin bort från jämförelsen.

Som kraftmätare användes tre stycken Lorenz K12-sensorer, en för varje häst monterad mellan svänglarna och parvågen och den tredje sensorn monterad mellan vågen och maskinens dragögla som överför dragkraften till redskapets lastcentrum. En Almemo 2690-8A datalogger som avläste sensorerna med en mättakt på 100 Hz användes som lagringsenhet.

Testfältet bestod av gräsvall på en sluttning och en tredjeskörd på torr jord. Detta gjorde arbetsförhållandena mycket lättare jämfört med en förstaskörd med mycket högre och tätare gräsväxt. Som ett resultat av detta måste det klargöras att de uppmätta värdena endast i begränsad utsträckning kan överföras till höskörd i praktiken.

Testbanan bestod av två varv då slåttermaskinerna drogs utan att slåttermekanismen var inkopplad eller slåtterbalken nedfälld mot marken, följt av två varv med transmissionen inkopplad men fortfarande utan att slå eller nudda gräset, och till sist två varv med slåtter. Detta upplägg gjorde det möjligt att förutom dragkraften också mäta transmissionens effektivitet samt rullmotståndet hos själva maskinen. Eftersom maskinerna kördes runt ett sluttande fält bestod första sträckan av körning i utförslut, följt av en kort sträcka på plan mark, och till sist körning uppför.

Som draghästar kopplades samma två svenska ardenervallacker, ARAMIS och BALDER, 1,61 m i mankhöjd, för alla de tre testade slåttermaskinerna. Hästarna kördes av Johan ERIKSSON, som tillsammans med sin bror Pär arbetar heltid med häst i skogen för företaget HÄSTENS STORSKOSENTREPRENAD ägt av KjellANDERSSON från Katrineholm. Det faktum att båda hästarna tränas och används professionellt syns till exempel i linjediagrammet, vilket visar resultaten av det andra slåttervarvet med I&J-maskinen. Dragkraften från de två hästarna är nästan perfekt synkroniserad över

Montering av sensorerna och dataloggern på I&J-maskinen

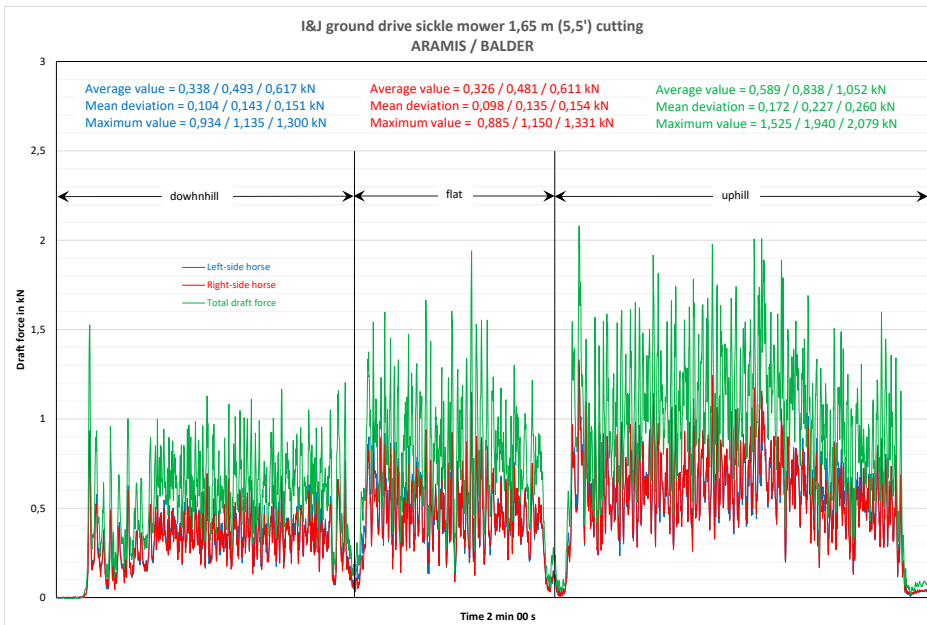
Montering av sensorerna och dataloggern på McCORMICK-maskinen

tid, vilket har signifikant inverkan på dragverkans effektivitet. Dessutom ledde hästarnas mycket stadiga kurs, även under körningen i uppförsbacke, till en mycket god reproduktion av de uppmätta värdena i alla mätserier. Linjediagrammet visar också tydligt lutningens inverkan, där sträckan på plan mark nästan exakt motsvarar det aritmetiska medelvärdet av sträckorna i utförs- och uppförslut.

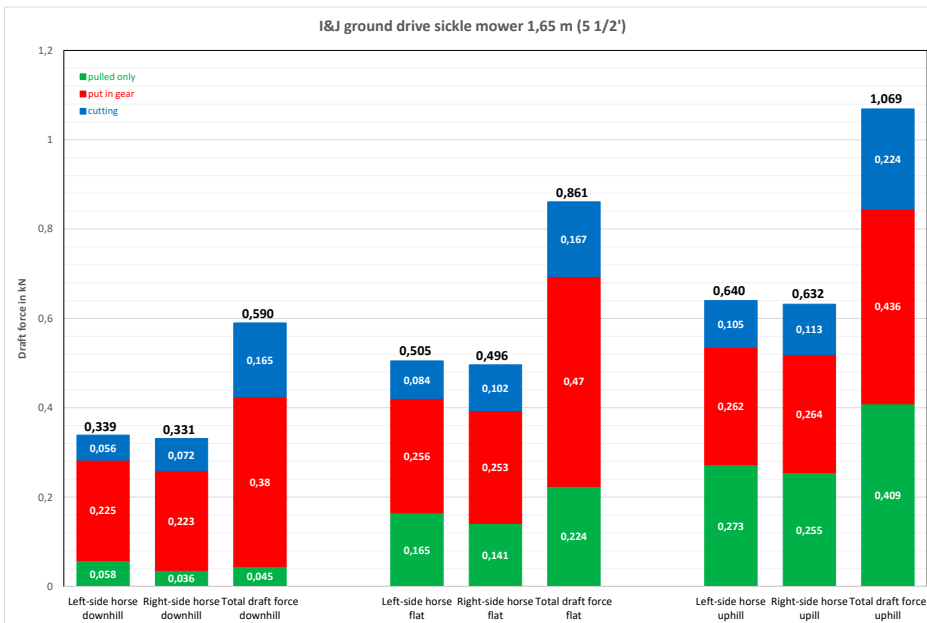
Det också intressant att ta en närmare titt på sträckorna i utförs- och uppförslut. I de båda stapeldiagrammen ser man att I&J-maskinens extra vikt, vilken resulterar i större motstånd och

kräver större ansträngning från hästarna i uppförsbacken, gör körningen i utförslut lättare jämfört med McCORMICK-maskinen. Faktum är att I&J-maskinens vikt, 456 kg, är omkring 100 kg högre än McCORMICK-maskinens, vilken användes i sitt standardutförande. Traditionella slåttermaskiner med 5 ½ ' balk väger generellt mellan 355 kg och 385 kg. McCORMICK 8 B var IHC's tvåhästars slåttermaskin, mellan enbetsmaskinen 8 A med 1,07 m (3 ½ ') slåtterbalk och 8 C som var en lättare så kallad två-ko-maskin med 1,22 m (4 ') slåtterbalk.

På plan mark kräver I&J och

Linjediagram som visar dragkraften över tid. Blå linje motsvarar vänsterhästens dragkraft, röd linje visar högerhästens dragkraft och grön linje visar hästarnas totala dragkraft.

Stapeldiagram för I&J-slåttermaskinen.

McCORMICK-maskinerna nästan samma dragkraft från båda hästarna. Från dessa värden kan en genomsnittlig belastning på 62 kg per meter slåtter beräknas. Annonser ovan, från FAHR, visar värden mellan 86 och 88,8 kg/m för FAHR, McCORMICK och DEERING-maskiner med 1,23 till 1,38 m (4 till 4 1/2 ') slåttbredd. Dock kan det antas att dessa värden uppmättes under "riktiga" arbetsförhållanden under en förstaskörd.

Följaktligen krävs för I&J-maskinen, trots gummihjulen, mer kraft för redskapets förflyttning, utan att ha igång transmissionen eller slå gräs. Återigen beror detta på den högre egenvikten. Också värt att notera

är det faktum att I&J-maskinen kräver exakt halva dragkraften för drivningen, medan McCORMICK-maskinen bara kräver en fjärdedel. Detta är direkt relaterat till kraftöverföringens effektivitet, men också till dubbelkniv-slåtterbalken, vilken har fler rörliga delar i drivningen till knivarna jämfört med fingerbalken med enkelkniv.

Så här långt är dessa rön inte nya. Tim HARRIGAN, et al. publicerade från TILLERS INTERNATIONAL training centre i Kalamazoo, Michigan, USA, liknande värden redan 2002 för två McCORMICK 7-maskiner med 5' och 6' slåtterbalkar. Under TILLERS INTERNATIONAL's mätningar användes en hydraulisk mätare

på parvågen i stället för våra flera elektroniska mätningar, vilka borde ge mer exakta resultat. Trots de olika mättekniker vi använt är resultaten nästan desamma.

Blockeringsfritt arbete med slåtterbalkar säkerställs inte bara genom att ha vassa knivar, utan också genom ett tillräckligt stort antal snitt, vilket avgörs av hastigheten på knivens drivning. Vanligtvis ligger utväxlingsförhållandet mellan hjulen och knivens drivning mellan 1:20 och 1:25. Detta kräver en flerstegsväxellåda, där effektiviteten av kraftöverföringen inte bara beror på antalet växlar, utan också på typen av växel och särskilt på axelns lagring.

I motsats till FAHR-växellådan (se bild) som endast består av en tvåstegstransmission, byggdes McCORMICK 8 B-maskinerna med en trestegstransmission med 4 spiralformade kugghjul och 2 koniska kugghjul. Ändå är växlingseffektiviteten från förr fortfarande exemplarisk idag. Här ligger den största nackdelen hos I&J-slåttermaskinen: designen med den delade växellådan. Trots att även den är en trestegstransmission reducerar den extra kilremsdriften den totala effektiviteten signifikant.

Dock finns en stor fördel med dubbla knivar vilket jämförelsen mellan de båda stapeldiagrammen tydligt visar. Innan I&J monterade ESM's slåtterbalkar med dubbla knivar använde de italiensktillverkade GS Superior slåtterbalkar från GRIBALDI & SALVIA, på vilka både fingerbalk och knivbalk är rörliga. Här rör sig fingrarna i motsatt riktning mot knivarna. Tack vare olika bladstigning för de övre och nedre bladen, såväl som olika slagrörelser, skär inte alla bladen hos ESM's slåtterbalk samtidigt, vilket reducerar krafttopparna vid skärandet. Detta kan endast delvis uppnås på slåtterbalkar av fingerbalks-typ.

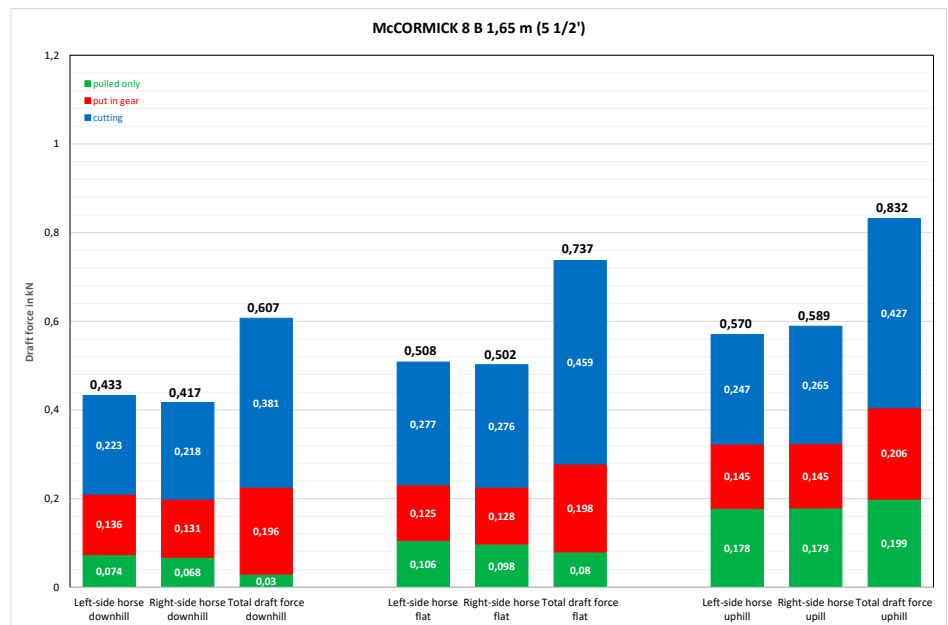
ESM specificerar 800 rpm som den erforderliga hastigheten på vevhjulet till knivbalkarna, vilket motsvarar antalet dubbelslag för knivbalkarna per minut. Dock refererar denna hastighet till normala traktorhastigheter, vilka är högre än hästens arbetshastighet. Därför kan denna körhastighet

reduceras till 600 rpm för de hästdragna slättermaskinerna, vilket också resulterar i att mindre kraft krävs. Hur som helst skulle ESM's standardvärde på minst 2,2 kW per meter arbetsbredd inte kunna upprätthållas under kontinuerlig körning av något hästspann. Vanligtvis kräver finger-slätterbalkar högre hastigheter på kniven, upp till 800-1000 slag/minut, vilket också, förutom den annorlunda knivbladsfördelningen, förklarar fördelen med slätterbalken med dubbla knivar.

Vad som också framgår från alla diagrammen är att de två hästarnas sammanlagda dragkraft är högre på alla slättermaskiner än vad som var mätbart som den totala dragkraften mellan parvågarna och maskinerna. Detta kan å ena sidan förklaras av kraftavböjningen vid upphängningen av parvågarna och å andra sidan av det sidodrag i slättermaskinerna som orsakas av slätterbalken. Detta sidodrag beror inte bara på arbetsbredden, utan också på gräsets motstånd mot klippningen, varför användande av maskinerna i en förstaskörd resulterar i ännu större skillnader.

Som en första slutsats av denna delrapport kan det konstateras att en modern slättermaskin med dubbelkniv-teknikens fördelar, men med vikten och kraftöverföringens effektivitet från de gamla slättermaskinerna, skulle vara det absolut bästa valet.

Som en andra slutsats kan det konstateras att det fortfarande är mycket kvar att göra, både inom utveckling och praktiska tester, för att kunna fortsätta våra föregångares ansträngningar för mer än 100 år sedan. Ytterligare mätningar på en trehästares slättermaskin från I&J med en arbetsbredd på 2,4m (8 ') är redan planerade till tidig sommar 2022, återigen i Sverige. Dessutom planeras en detaljerad jämförande studie mellan dubbelkniv-teknologin från ESM och slätterbalkarna med rörlig fingerbalk från de italienska tillverkarna BCS och GIRIBALDI & SALVIA. Båda dessa projekt är planerade inom vårt EU-finansierade LEADER-projekt fram till slutet av 2024. Dessutom ska ett annat ämne som hittills fått för lite uppmärksamhet, åtminstone när det

Stapelldiagram för McCORMICK 8 B-slättermaskinen.

gäller vår mätteknologi, undersökas. Det är de dynamiska krafterna på slättermaskinens parstång, vilka också belastar hästarna. än McCORMICK-maskinens, vilken användes i sitt standardutförande. Traditionella slättermaskiner med 5 1/2 ' balk väger generellt mellan 355 kg och 385 kg. McCORMICK 8 B var IHC's tvåhästares slättermaskin, mellan enbetsmaskinen 8 A med 1,07 m (3 1/2 ') slätterbalk och 8 C som var en lättare så kallad två-ko-maskin med 1,22 m (4 ') slätterbalk.

På plan mark kräver I&J och McCORMICK-maskinerna nästan samma dragkraft från båda hästarna. Från dessa värden kan en genomsnittlig belastning på 62 kg per meter slätter beräknas. Annonsen ovan, från FAHR, visar värden mellan 86 och 88,8 kg/m för FAHR, McCORMICK och DEERING-maskiner med 1,23 till 1,38 m (4 till 4 1/2 ') slätterbredd. Dock kan det antas att dessa värden uppmättes under "riktiga" arbetsförhållanden under en förstaskörd.

Följaktligen krävs för I&J-maskinen, trots gummihjulen, mer kraft för redskapets förflyttning, utan att ha igång transmissionen eller slå gräs. Återigen beror detta på den högre egenvikten. Också värt att notera är det faktum att I&J-maskinen kräver exakt halva dragkraften för drivningen, medan McCORMICK-maskinen bara kräver en fjärdedel. Detta är direkt relaterat till kraftöverföringens effektivitet, men också till dubbelkniv-slätterbalken, vilken har fler rörliga delar i

drivningen till knivarna jämfört med fingerbalken med enkelkniv.

Såhär långt är dessa rön inte nya. Tim HARRIGAN, et al. publicerade från TILLERS INTERNATIONAL training centre i Kalamazoo, Michigan, USA, liknande värden redan 2002 för två McCORMICK 7-maskiner med 5 ' och 6 ' slätterbalkar. Under TILLERS INTERNATIONAL's mätningar användes en hydraulisk mätare på parvågen i stället för våra flera elektroniska mätningar, vilka borde ge mer exakta resultat. Trots de olika mättekniker vi använt är resultaten nästan desamma.

Blockeringsfritt arbete med slätterbalkar säkerställs inte bara genom att ha vassa knivar, utan också genom ett tillräckligt stort antal snitt, vilket avgörs av hastigheten på knivens drivning. Vanligtvis ligger utväxlingsförhållandet mellan hjulen och knivens drivning mellan 1:20 och 1:25. Detta kräver en flerstegsväxellåda, där effektiviteten av kraftöverföringen inte bara beror på antalet växlar, utan också på typen av växel och särskilt på axelns lagring.

I motsats till FAHR-växellådan (se bild) som endast består av en tvåstegstransmission, byggdes McCORMICK 8 B-maskinerna med en trestegstransmission med 4 spiralformade kugghjul och 2 koniska kugghjul. Ändå är växlingseffektiviteten från förr fortfarande exemplarisk idag. Häri ligger den största nackdelen hos I&J-slättermaskinen: designen med den delade växellådan. Trots att även den

är en trestegstransmission reducerar den extra kilremsdriften den totala effektiviteten signifikant.

Dock finns en stor fördel med dubbla knivar vilket jämförelsen mellan de båda stapeldiagrammen tydligt visar. Innan I&J monterade ESM's slätterbalkar med dubbla knivar använde de italiensktillverkade GS Superior slätterbalkar från GRIBALDI & SALVIA, på vilka både fingerbalk och knivbalk är rörliga. Här rör sig fingrarna i motsatt riktning mot knivarna. Tack vare olika bladstigning för de övre och nedre bladen, såväl som olika slagrörelser, skär inte alla bladen hos ESM's slätterbalk samtidigt, vilket reducerar krafttopparna vid skärandet. Detta kan endast delvis uppnås på slätterbalkar av fingerbalks-typ.

ESM specificerar 800 rpm som den erforderliga hastigheten på vevhjulet till knivbalkarna, vilket motsvarar antalet dubbelslag för knivbalkarna per minut. Dock refererar denna hastighet till normala traktorhastigheter, vilka är högre än hästens arbetshastighet. Därför kan denna körhastighet reduceras till 600 rpm för de

hästdragna slättermaskinerna, vilket också resulterar i att mindre kraft krävs. Hur som helst skulle ESM's standardvärde på minst 2,2 kW per meter arbetsbredd inte kunna upprätthållas under kontinuerlig körning av något hästspann. Vanligtvis kräver finger-slätterbalkar högre hastigheter på kniven, upp till 800-1000 slag/minut, vilket också, förutom den annorlunda knivbladsfördelningen, förklarar fördelen med slätterbalken med dubbla knivar.

Vad som också framgår från alla diagrammen är att de två hästarnas sammanlagda dragkraft är högre på alla slättermaskiner än vad som var mätbart som den totala dragkraften mellan parvågarna och maskinerna. Detta kan å ena sidan förklaras av kraftavböjningen vid upphängningen av parvågarna och å andra sidan av det sidodrag i slättermaskinerna som orsakas av slätterbalken. Detta sidodrag beror inte bara på arbetsbredden, utan också på gräsets motstånd mot klippningen, varför användande av maskinerna i en förstaskörd resulterar i ännu större skillnader.

Som en första slutsats av denna

delrapport kan det konstateras att en modern slättermaskin med dubbelkniv-teknikens fördelar, men med vikten och kraftöverföringens effektivitet från de gamla slättermaskinerna, skulle vara det absolut bästa valet.

Som en andra slutsats kan det konstateras att det fortfarande är mycket kvar att göra, både inom utveckling och praktiska tester, för att kunna fortsätta våra föregångares ansträngningar för mer än 100 år sedan. Ytterligare mätningar på en trehästars slättermaskin från I&J med en arbetsbredd på 2,4m (8 ') är redan planerade till tidig sommar 2022, återigen i Sverige. Dessutom planeras en detaljerad jämförande studie mellan dubbelkniv-teknologin från ESM och slätterbalkarna med rörlig fingerbalk från de italienska tillverkarna BCS och GRIBALDI & SALVIA. Båda dessa projekt är planerade inom vårt EU-finansierade LEADER-projekt fram till slutet av 2024. Dessutom ska ett annat ämne som hittills fått för lite uppmärksamhet, åtminstone när det gäller vår mätteknologi, undersökas. Det är de dynamiska krafterna på slättermaskinens parstäng, vilka också belastar hästarna.

Från
6495:-
Körsele Eurotech
Finns i flera storlekar

685:-
Körtäcke
Art nr 7082

Selunderlägg
Art nr 6137
199:-

209
Nummerhållare
Art nr 6076

699:-

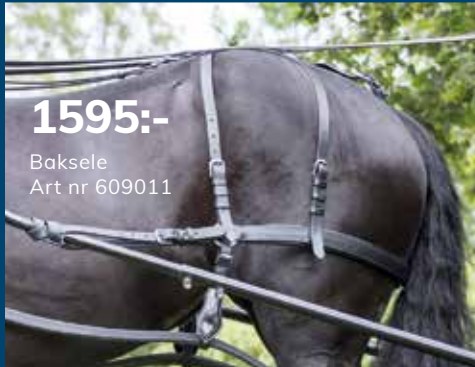
Vi har produkter för dig
som sysslar med körning

Nyheter varje
vecka från massor
av varumärken!

Inspo, share and follow us
[@borjestsrydhastsport](https://www.borjestsrydhastsport.se)

 borjes.se

eller besök våra butiker

1595:-
Baksele
Art nr 609011

Körhuvudlag
med nosrem
Art nr 2022

199:-

Distriktsombud

VAD FINNS DET FÖR HÄSTKÖRARAKTIVITETER I DITT DISTRIKT? KAN MAN ARRANGERA NÅGOT FÖR MEDLEMMAR I DITT OMRÅDE? KURSER? TA KONTAKT MED DITT DISTRIKTSOMBUD.

Blekinge, Matilda Svetoft, Ronneby, 072-5065049, matilda.svetoft@live.com

Dalarna, Karolina Andersson, Älvdalen, 0703520976, karolinalarsson@live.se

Gotland, Ellen Norrby, 073-5675504 valdebrukshastar@gmail.com

Gävleborgs län, Anders Svensson, Hudiksvall, 0650-250 28, ante.kusk@gmail.com

Göteborg och Bohuslän, Peter Andersson, Svanesund, 070-655 69 07, hogenshovslageri@hotmail.com

Halland, Jessica Bergqvist, Grimeton, 070-662 72 37, breavad@gmail.com

Jämtland / Härjedalen, Marie Lidvall, Föllinge, 073-182 44 06, marielidvall@hotmail.com

Jönköping, Jan Bång, Gislaved, 0371-134 25, bangsskogsservice@gmail.com

Kalmar, Thomas Emrin, Voxtorp, 0733 73 33 05, thomas@holam.se

Kronoberg, vakant

Medelpad, Lennart Östberg, Specksta, 070 395 09 50, jansaslennart@yahoo.se

Norrbotten, Therese Segerlund Wasserman, Luleå, 070-627 97 62, markus.segerlund@vattenfall.se

Skaraborg, Jenny de Carvalho, Tibro, 0730-251289, jenny.carvalho@svenskakyrkan.se

Skåne, Anders Blomberg, Perstorp, 0733-148345, anderspivo@gmail.com

Stockholm, Sara Mattsson, Tyresö, 070-439 57 24, sara.mattsson@live.com

Södermanland, vakant

Uppsala, vakant

Värmland, Carita Flod, Arvika, 073 - 829 04 46, caritastrand@msn.com

Västerbotten, vakant

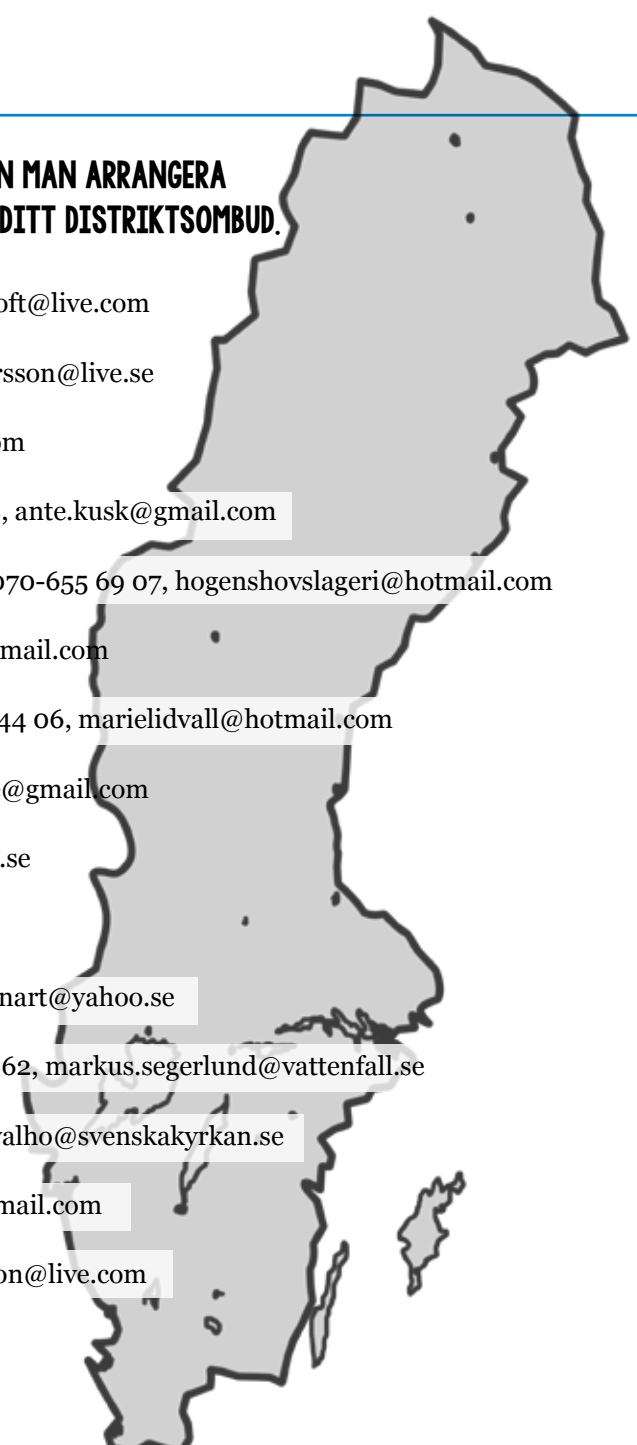
Västmanland, Arne Persson, Möklinta, 0224-82016, draghasten@gmail.com

Ångermanland, Jan-Ove Lundqvist, Arnesvall, 070-3092639

Älvsborgs län, Inger Tegemyr Sköldén, Nygård, 0703-380 305, skoldens@telia.com

Örebro län, Isabella Norén Creutz, Kils-Vallby, 070-720 28 77, isabella.creutz@gmail.com

Östergötland, Kjell Brinkby, Vikingstad, 0730-978 527

DISTRIKTSOMBUD

Meddela länets kommande aktiviteter till redaktionsgruppen på redaktor@hastkorare.se så kommer de med på distriktens info-sida. Om du är distriktsombud och vet att du inte har gett oss din mailadress, maila den till oss så läggs du till i maillistan.

NY I STYRELSEN

Peter Forsberg, 50-ish från Dala-Floda

I vuxen ålder har hästar funnits i min vardag sedan 3 år tillbaka, men jag är uppvuxen med kallblodstravare som min Far även använde inom skog- och jordbruk. Jag skaffade häst eftersom jag egentligen alltid haft den önskan och fick möjligheten att följa en nordsvensk från de första hovtrampen och vidare till inkörd brukshäst. Min Millie Mollie är nu på dagen 4 år! Förutom Mollie finns det äldre stoet Amita som är ett arv från min Far. Amita är 22 år och används till det mesta inom körning. Hon är även en fin ridhäst. Valackerna Lodiin och Trollet finns också på plats. Lodiin använder jag en del i mitt arbete i skogen. Han är en Irish cob korsning som går med på alla mina upptåg, allt från cowboy-liv till snöplogning. Han är 10 år. Trollet är en welsh på 24 år som är barnens kompis. Jättefin rid- och körponny. Jag skulle vilja säga att jag är gårdsägare, men det lutar mer åt fattig bonddräng såsom livet ser ut med hästar och drygt 20 gutfår. Dessutom ett eget företag med skogs- och trädgårdstjänster som ständigt utökas med både

renovering och verkstadsarbete. Hela tillvaron vävs ihop i ett önskvärt nät av jobb och fritid i riktning mot hållbarhet, kunskapen att kunna använda gamla redskap och att backa in i framtiden för att samspela med naturen, skogen, jorden. Det är en förhoppning att kunna bidra till ett samhälle där det småskaliga tillämpas och minskad användning av fossila bränslen blir verklighet. Jag tror på det gamla

jordbrukssamhällets samverkan med den egna familjen, gården, dess djur och genom att man hjälps åt i byarna.

Inom föreningen tänker jag att både kunna lära mig mer om hästar och körning, möta likasinnade och samtidigt kunna hjälpa till med det arbete som finns inom Hästkörarna.

VÄLKOMMEN TILL
STYRELSEN PETER!
/ÖVRIGA I STYRELSEN

Rapport från årsstämman

Kort rapport av Per Madestam

*Föreningens
ordförande Tom
Meurling leder
årsstämman
hemifrån sitt
arbetsrum*

Söndagen den 24:e april kl. 19.00 välkomnades alla medlemmar att delta på årsstämman. Detta genom att klicka på en länk på föreningens hemsida och ansluta via den digitala plattformen "Zoom". Efter en något lite rörig inledning med deltagare som droppade in sent och mikrofoner som inte var avstängda kom mötet igång. Ett 20-tal medlemmar hade denna kväll hörsammat inbjudan.

Föreningens ordförande Tom Meurling hälsade välkommen och upplyste även om att det i år är 35 år sedan föreningen bildades! Tom valdes därefter till ordförande för mötet och Lasse Hellsten valdes till sekreterare. Åsa Zetterquist och undertecknad valdes till att justera protokollet. Mötet beslutade sedan att upprätta röstlängd vid behov. Sedvanliga årsmötesparagrafer avlöpte: kallelsen och dagordningen godkändes. Verksamhetsberättelsen lästes upp och lades till handlingarna. Inför redovisning och godkännande av kassan uppstod lite bekymmer med "skärmdelning", men efter lite "trial and error" fick vi ordning på detta. Stämman beslutade att låta medlemsavgiften vara oförändrad och föreningens arvoden till förtroendeuppdrag och tidningsarbete fastställdes.

Därefter var det dags för valberedningen att redovisa sitt arbete. Valberedningen föreslog omval på Tom Meurling till ordförandeposten samt omval på Erik Sundin och Siri Berg som ledamöter. Marie Nyström föreslogs som ny ordinarie ledamot. Samtliga ledamöter på 2 år. Som ersättare till styrelsen föreslog valberedningen omval på Stella Nelson och Lennart Östberg samt nyval på Peter Forsberg. Samtliga förslag bifölls av stämman.

Även valberedningens förslag på revisorer och revisorsersättare bifölls, nämligen Martin Lejon och Tomas Emrin som revisorer samt Helen Jansson som ersättare. Samtliga omvalda. Stämman beslutade därefter att ersätta Camilla Perhult i valberedningen med Tommy Johansson. För övrigt kvarstår Jonas Lindh och Jessica Bergqvist i valberedningen.

Styrelsen hade ett förslag om stadgeändring som handlade om tiden för när kallelsen för riksstämman meddelas medlemmarna samt om möjligheten att även i framtiden, utan att vi är begränsade av covid, frånga kravet att medlemmar måste delta fysiskt i riksstämman. Det blev en liten diskussion om huruvida digital närvaro skulle begränsa för en grupp medlemmar att delta, men styrelsen förtydligade att det handlar om ett komplement till att delta fysiskt. Förslagen bifölls, men behöver beviljas på ännu en årsstämma eller extra stämma för att gå igenom. Efter mötet riktade ordförande Tom Meurling ett särskilt tack till Tommy Johansson för sin insats under flera år i styrelsen. Tom tackade också stämman för visat intresse och hälsade alla välkomna på hästkörarseminariet i maj. Föreningens nya kassör och registeransvarige, Erik Sundin, uppmanade alla medlemmar att meddela honom aktuell e-postadress för att spara pengar, tid och arbete inför kommande utskick. Håkan Fingal informerade om att föreningen fått förfrågan om att medverka på Elmia Woods, i likhet med för ett par år sedan. Föreningen har tackat ja till detta och ett antal kuskar har redan aviserat intresse för att medverka.

Personligen tycker jag att det var ett bra alternativ att få delta på riksstämman digitalt. Det finns ju goda förutsättningar till att skapa en större "vi-känsla" i framtiden om man som alternativ till att åka på stämman, som ofta ligger i anslutning till föreningens hästkörarseminarium, kan delta och vara med och påverka hemifrån. Ibland är det långt att åka till den plats där mötet avhandlas och ibland får man avstå för att den aktuella helgen inte passar. På detta sätt kan man smidigt delta på mötet som varar en knapp timme utan att behöva vika ett helt veckoslut för detta. Ett förslag som också kom upp var att distrikten kan inbjudas till att träffas och delta på riksstämman tillsammans via någon form av "storskärm". Kanske i kombination med en hästkörarakтивitet... För den som önskar läsa riksstämmans protokoll i sin helhet så finns den på föreningens hemsida, <https://www.hastkorare.se/>.

Seminarium 2022: Seldon i alla dess former

Här kommer en presentation av föreningens årliga seminarium som i år arrangerades i Lilla Edet. Temat var seldon i alla dess former och den stora programpunkten var Inger Tegemyr Sköldéns förevisning av olika typer av selar (och vagnar). Seminariet innehöll många intressanta diskussioner och deltagarna var nog överens om värdet av att få träffa andra kuskar. Det finns så mycket värme och kunskap inom föreningen och jag hoppas att du som aldrig deltagit på ett seminarium får möjligheten nästa år. Tack för ett bra seminarium!

Efter att deltagarna droppat in under fredagseftermiddagen och en "matig macka" serverats inleddes seminariet med ett föredrag om kuskens klädsel. Rolf Hedqvist som skulle föreläsa fick tyvärr förhinder och istället ställde sig Lasse Hellsten på scenen. Lasse gjorde en bra insats, speciellt med tanke på den korta förberedelse tiden och vi fick bland annat lära oss att det är viktigt att inte vara mer upklädd än brudparet vid bröllopskörning. Lasse berättade också att cylinderhatten endast "ska" användas vid körning av par eller spann. Förr satte man gärna flera hästar för vagnen för att visa att man var rik och detta speglades även i val av klädsel och huvudbonad.

De flesta av oss sov på golvet i Alegården vilket var bygdegården där vi höll till. Efter frukost tog vi oss till ett ridhus i byn där Inger m.fl. förberett genom att ställa ut vagnar m.m. Inger hade fyra hästar på plats och började med att berätta om olika selar som de selades med. Det var mycket intressant och vi blev fullmatade med ny information.

Bilden visar ett av Ingers polska halvblod som är selad med en svensk artillerisele. Försvarets utrustning är ofta skapad att kunna användas i många olika syften och med denna sele finns många finesser. Draglinorna kan fästas så att de går både bakåt (t ex till vagnen) och framåt (t ex till förlöpare). Dessutom finns möjligheten att rida och med ett bett som fästes i grimman kan man enkelt växla mellan funktionen huvudlag och grimma. När bettet inte används kan det förvaras i en byxficka så att hästen slipper få det kallt i munnen.

Efter lunch fick vi en genomgång av några av Ingers fina vagnar som hon ställt dit. Bilden visar en kupé tillverkad runt 1890. Kupén var en vanlig typ av droska under 1800-talet och just detta exemplar fungerade som taxi i Mölndal.

Innan middagen ställde Lasse upp som vikarie igen för att berätta om hästen i försvaret. Lasse berättade bland annat om sin fältposttransportvagn som presenteras i detta nummer av MH. Vi fick även information om leaderprojektet som Sigvard Gustavsson deltar i samt om

amishselar som Bo Ramberg hade med sig. "Floby-Börje" var på plats och lottade ut ett par draglinor och en tavla i sitt gratislotteri.

På kvällen fick vi flerrätters middag på Rasta. Årets hästkörare presenterades och i år delades den ärofyllda bemärkelsen ut till Anders "Ante" Svensson. I nomineringen beskrevs Antes goda hästhandlag, pedagogik, avelsarbete och föredöme för föreningen. Stort grattis Ante! Vi hade även prisutdelning för en frågetävling som Roland Wirenberg och Stella Nelson arrangerade på fredagen.

Det visade sig att vår eminente ordförande har koll på vår förening, det var han som tog hem segern!

På söndagen kom Morgan Johansson och berättade om hur en bra exteriör är en förutsättning för att hästen på ett bra sätt ska kunna använda sin kropp i arbete. Vi fick bland annat lära oss att bogbladets lutning ska vara 45 grader och att om hästen har en bra exteriör så sätter den muskler på rätt ställen. Efter föreläsningen åt vi lunch och körde mätta och trötta hemåt efter en innehållsrik och givande helg!

Radannons

Till salu!

SJM Griplastarvagn från 2007.
Allt fungerar och motorn är
lättstartad.
Utrustad med ny vinsch som har 40
m lina och fjärrkontroll.

Prisidé 120 000 kr, eller lämpligt
bud.
Tom Meurling

Insändare

Restaurering av en unik fältposttransportvagn

Text & bild: Lasse Hellsten

I början av 1900-talet ville försvaret göra fältpostkontoren mer rörliga. Vagnfabriksfirman C A Carlsson & Söner i Stockholm fick i uppdrag att tillverka 8 st fältpostexpeditionsvagnar och 14 st fältposttransportvagnar. I expeditionsvagnen kunde tre tjänstemän sortera post samt ta emot och lämna ut post genom luckan. På natten kunde två man sova i vagnen. Fältposttransportvagnen användes för att transportera posten till och från expeditionsvagnarna. Vagnarna drogs av antingen en eller två hästar. Tiden har gått och nu finns det bara en expeditionsvagn och två transportvagnar kvar enligt armémuseum.

Armémuseet har fram till årsskiftet 21/22 haft ett enormt magasin (nr 6) i frihamnen i Stockholm där de lagrat en stor mängd militära föremål sedan lång tid tillbaka. Under hösten 2021 skulle detta magasin tömmas och de flesta föremålen skulle flyttas till ett magasin i Linköping. Man tog då ett beslut att försöka göra sig av med dubletter. Man ville främst skänka dessa föremål till museer eller föreningar som kunde sprida kunskapen om dess historia och bevara dem på ett bra sätt. Museet hörde därför av sig till undertecknad med en förfrågan om jag kunde ta tillvara på en del av de hästdragna föremålen.

Jag ringde armémuseet och fick en fin kontakt. Jag åkte till Stockholm och tittade på vad jag

Last

skulle kunna placera i mitt museum. Det finns ju inte så mycket plats vilket ni som varit hos mig har sett. Jag valde en fältposttransportvagn och en stor släde som används av "trossen" för att transportera förnödenheter till fronten. Jag valde även några vagnshjul, en pulka, en liten släde för en KSB, en del lösa skaklar samt ett skakelrede för par. Fältposttransportvagnen hade varit med om en olycka. Taket på det magasin som den stått i tidigare hade rasat in och tryckt till vagnen rejält. Hela fronten var kraschad framåt och kuskbocken var illa tilltygad. Bromsen var sned och nästan alla räckan av järn på skåpet var hoptryckta. Den ena av bakdörrarna var sned och en bräda saknades. Det värsta var dock att framaxeln var rejält sned i två riktningar på vänster sida, och parstången var avbruten. Som tur fanns det en extra stång som jag fick, plus ett par skaklar för att köra enbet. Även en stor så kallad krigsbrovagn skulle jag få om jag ville. Den var dock för stor och tung för mitt museum, men mycket speciell. Den gick till husarerna i Småland vilket passade bra eftersom att de har ett kanonspann.

Efter några veckor kopplade jag på en stor släpvagn på min lastbil och tiden var inne för att hämta mina fynd. (Se bild vid avfär

Fälttransportvagn svängelfäste.

Fältpostvagnens sida.

från Stockholm.) Vägen hem gick bra och min bil fick jobba i uppförsbackarna, det var nog maximal last. Väl hemma började en restaurering av allt som tryckts ihop efter raset. Jag skruvade loss alla skadade delar och bockade, slog och rätade. Fronten fick jag limma och jag fick göra nya skruvhål för alla skruvar. Bakdörren lagades och hela baksidan målades om för att få samma kulör. Värst blev det att rätta axeln. Vagnen var tung att lyfta och palla upp. Axeln skruvades loss tillsammans med en del specialkonstruktioner med fjädrar som var fästade där svänglarna skulle sitta. Axeln lämnades sedan till en kompis på en svetsfirma som rätade den i en press.

Sedan blev det en hel del jobb med att sätta allt på plats igen. Många gängade delar som byglar och bultar var förstörda och fick gängas om. Då det var tunggäng fick nya gängsnitt inköpas. Många skruvhål fick fyllas igen och borrar upp igen. Däremot var hjulen lätta att ta av och på, försvaret har en smart lösning. Axeltapparna är raka och det finns inga muttrar (se bild). I änden finns en metallbussning som träs på och sedan sätter man bara i en stor sprint som låses med en liten platta och en läderrem. Sprinten används även som fotsteg. Hjulen på många av försvarets vagnar och kärror hade av standardmodell av hjul som kunde bytas enkelt mellan de olika ekipagen. Som avslutning målades hela vagnen med linolja och terpentin och de fina skyltarna monterades (se

bild). Fick även med en lös skylt som ska sitta på en fältpostexpeditionsvagn. Dynan och fotsacken tvättades, oljades in och fettades in med försvarets fett med antimögelmedel. En otroligt häftig vagn med många smarta lösningar som nu kan beses på mitt museum. Jag hyr gärna ut den exempelvis till filminspelningar. Tyvärr är den lite för stor och tung för mina russ.

Vid pennan - Lasse Hellsten

Möt sommaren i FSHKs profilkläder!

Piketröja

Vit eller olive med loggan som brösttryck i originalfärg resp. vitt. Pris: 369 kr
GOTS-certifierad piké i 95% ekologisk Fairtrade bomull och 5% elastan. Knaparna är tillverkade av återvunna knapprester. Dessutom är nackband och slits tillverkade i samma material som pikén, för att undvika inblandning av andra material och därmed underlätta återvinnningen den dag plagget är uttjänt. Pikén har en modern passform med framflyttad axel och något smalare ribb på ärmslut. Snygga flatlockstickningar på axel och ok.

Invändigt nacktryck med miljömärkning.

Dammodellen har längre knappså för kvinnligare look.

Herr: Storlekar: XS-S-M-L-XL-XXL-XXXL-4XL. Art.337.

Dam: Storlekar: XS-S-M-L-XL-XXL. Art. 339

Softshelljacka

Grå/grön med loggan i grönt som ryggbtryck. Pris: 1.485 kr
En flexibel och mångsidig softshelljacka med justerbar huva. Jackan är designad för att ge dig maximal rörelseförmåga och är tillverkad i ett tyg som är både stretchigt, vind- och vattentätt. Förlängt rygglut. Justerbar i nederkant med dragsko. Justerbara ärmavslut med kardborre. Fast, justerbar luva.

Storlek:XS-4XL(unisex). Art.4949.

T-shirt

Loggan i originalfärg som stort brösttryck. Pris: 99 kr. T-shirt har en något smalare passform och finns i färgerna vit, khaki eller latte. Ribbad kant i halsen med elastan.

Herrmodellen är rundstickad.

Dammodellen har sidsömmar.

Herr: Storlek: XS-4XL. Art.029030.

Dam: Storlek XS-XXL. Art.029031

Keps

Grå med loggan tryckt i originalfärg på vit botten. Pris 109 kr
Keps med platt krona, kantband runt om och lufthål i metall för extra ventilation. Kort skärm och skön passform. Justerbar med kardborrespänne bak. Material: Borstad bomullstwill. One size. Art.246

Alla priser inklusive moms. Fraktagift 120 kr på order under 999 kr.

Beställning: Via telefon 0504-10683 eller e-post: martin@glk.se

GLK i Tibro AB, Box 183, 543 35 TIBRO - www.glk.se

www.hastkorare.se

I NÄSTA NUMMER:

Temat för nästa nummer av moderna hästkrafter kommer att vara **en eller flera av de lite ovanligare hästraserna.**

Skicka gärna in en text om någonting du gjort med din häst. Eller beskriv mer allmänt.

Vad gör ni för typ av körning tillsammans? Är hästen rastypisk?

Har du någonting annat du vill skriva och berätta om så är det också välkommet!

Skicka ditt material till redaktor@hastkorare.se

...och slutligen:
Välkomna alla nya distriktombud!
Bor du i Kronobergs, Västerbottens eller Södermanlands län finns möjlighet att bli distriktombud. Kontakta Camilla Perhult eller gå in på hemsidan för mer information!

Manusstopp för MH nr 3 2022: 23e aug, planerad utgivning: 26 sept